ZUID-WEST TWENTE

onmeunig mooi platteland

Lokale Ontwikkel Strategie 2023 - 2027

MET TROTS TERUGKIJKEN EN DOOR!

Met heel veel trots kijken we terug op de LEADER periode van de afgelopen jaren. In ons projectenboek 2015-2020 laten we zien wat het werken van onderop oplevert. Ook in de overgangsjaren 2021 en 2022 zijn er alweer nieuwe projecten opgestart. Met meer dan 40 prachtige projecten is er een impuls gegeven aan de leefbaarheid van ons Platteland.

Het met trots terugkijken was ook een belangrijke motivatie en inspiratie om weer vooruit te kijken en aan de slag te gaan met deze Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS). Dit ook vanuit het besef dat er alweer ideeën en initiatieven klaarliggen en ook veel uitdagingen. Uitdagingen die momenteel vooral worden vertaald als opgaven die moeilijk zijn, onhaalbaar lijken en grote gevolgen kunnen hebben voor op het sociaal economisch perspectief.

Als LAG zien wij de opgaven als uitdagingen en de omgekeerde vlaggen als signaal dat het van onderop werken nu echt meer dan nodig is. Praten mét mensen, in plaats van over mensen, samenwerken en vooruit kijken, volop gebruik maken van gebiedskennis en innovaties zijn voor ons belangrijke uitgangspunten. Daarmee zetten we ons in voor de ambities in deze LOS, die wat ons betreft nauw aansluiten op ambities van onder andere het Provinciaal Programma Landelijk Gebied en het Nationaal Strategisch Plan (NSP). Wij trekken dan ook graag samen op om met elkaar van onderaf, integraal en gebiedsgericht te werken.

De mensen staan voor ons centraal. De basis van deze LOS en onze ambities zijn dus ook opgehaald vanuit het gebied. Onze dank gaat uit naar iedereen die met ons heeft meegedacht en ons heeft geïnspireerd. Vooral ook onze jongeren willen we speciaal bedanken, voor de warme en gezellige ontvangst in hun keet en het delen van hun visie over het platteland. Belangrijke hulp hebben we gehad van onze LOSmakers: Miranda, Marcel en Suzan. Mede door de LOS-makers hebben we de balans gevonden om een vernieuwende en gedurfde LOS te creëren, passend binnen de gestelde voorwaarden. Ook zijn we blij met de gemeenten in Zuidwest Twente en het Waterschap Vechtstromen die ons blijven ondersteunen om aan de slag te gaan voor het platteland van de toekomst.

Het opstellen en indienen van deze nieuwe LOS is voor ons als LAG een belangrijk startpunt. Wij staan in de startblokken om te gaan werken aan een Bloeiend, Groeiend, Boeiend en Stoeiend Zuidwest Twente. Dit zijn de thema's waar we ons voor zullen inzetten, zodat we over 5 jaar ook weer met trots terug kunnen kijken. Ook dan maken we weer een projectenboek met als titel: "Zuidwest Twente: onmeunig mooi platteland!"

De nieuwe LAG Zuidwest Twente

INHOUDSOPGAVE

DEEL I BESCHRIJVING VAN DE LOS

HOOFDSTUK 1
DE LOKALE ONTWIKKELINGS STRATEGIE VOOR ZUIDWEST TWENTE **4**

HOOFDSTUK 2
HET GEBIED ZUIDWEST TWENTE **8**
2.1 De grenzen van het gebied 9
2.2 Gebiedsanalyse 10

SWOT analyse **12**
2.3 Parels die we kunnen verzilveren 14
2.4 Obstakels die we willen overwinnen 15

HOOFDSTUK 3
DE STRATEGIE VOOR ZUIDWEST TWENTE **16**
3.1 De strategie voor de komende periode 16
3.2 Bloeiend, groeiend, boeiend, stoeiend Zuidwest Twente 18
3.3 Hoe meten we de resultaten? 20
3.4 Van ambitie naar resultaat! 22

HOOFDSTUK 4
ACTIVITEITENPLAN **23**
4.1 Samenwerking en verbindende kracht 24
4.2 Basisactiviteiten 24

HOOFDSTUK 5
ORGANISATIE **26**
5.1 Rol en taken van de LAG 27
5.2 Profiel en samenstelling LAG 28
5.3 Organisatie van de uitvoering 30
5.4 LEADER-coördinator 30

HOOFDSTUK 6
BEGROTING **32**
6.1 Uitvoering projecten 33
6.2 Budget beheerskosten 34
6.3 Dekking 35
6.4 Knelpunt financiering projecten 35

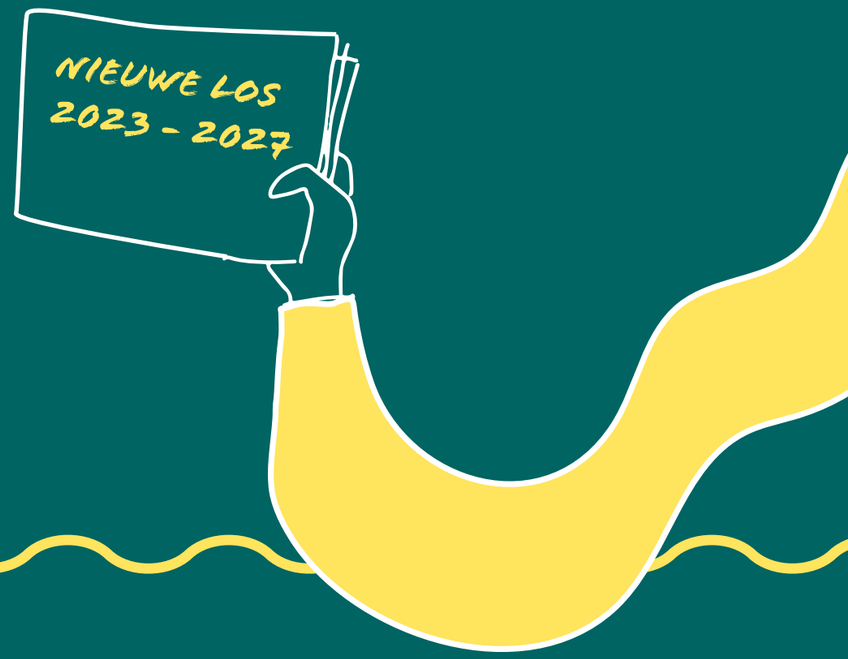
DEEL II REGLEMENT

HOOFDSTUK 7
BEHEER- EN TOEZICHTREGELING (REGLEMENT LAG) **36**
7.1 Hoe werken wij in Zuidwest Twente? 37
7.2 Selectiecriteria en procedure voor project aavragen 42
7.3 Monitoring algemeen 45
7.4 Effectmeting en evaluatie 46

BIJLAGEN **48**
1. LEADER-gebied 50
2. Toetsingskader voor de LAG 54
3. Met wie hebben de LOSmakers gesproken? 56
4. Activiteitenmatrix 58
5. Verklaring samenwerking "letter of intent" 60
6. Addendum positionering LAG 62

DEEL I - HOOFDSTUK 1

DE LOKALE ONTWIKKELINGSSTRATEGIE VOOR ZUIDWEST TWENTE

LEADER Zuidwest Twente ondersteunt waardevolle ideeën op het platteland met hulp, meedenkkracht en soms ook een financiële bijdrage. In de periode 2016 tot en met 2022 zijn er al meer dan 40 projecten ondersteund. Nu starten we met een nieuwe LEADER-periode. Nieuwe kansen om vernieuwende projectideeën te ondersteunen van mensen uit het gebied. In deze nieuwe LOS (Lokale Ontwikkelingsstrategie) beschrijven we aan welke doelen en ideeën LEADER in de periode 2023 – 2027 wil bijdragen. Zo blijft het platteland een fijne plek om te wonen, werken en recreëren. Nu en in de toekomst!

1.1. Hoe kwam deze LOS tot stand?

Van onderop. Dat is namelijk de kracht van LEADER. Dat begon al op 7 en 18 oktober 2021 toen het gebied de successen van de periode 2016-2020 vierde en de leerpunten voor de nieuwe LEADER-periode werden besproken.

Werkgroep nieuwe LOS

Begin 2022 is de Werkgroep nieuwe LOS met leden van de huidige LAG (Lokale Actie Groep) en de penvoerder (Gemeente Hof van Twente) aan de slag gegaan met de voorbereidingen voor de nieuwe LEADER-periode. Tijdens het LEADER-café van 9 juni 2022 zijn de uitdagingen voor het platteland van de toekomst besproken.

LOSmakers

In het laatste kwartaal van 2022 zijn vijf speciale LEADER PROAT cafés georganiseerd, drie fysiek (verspreid over het gebied) en twee online om op te halen welke kenmerken, kansen en uitdagingen er zijn voor Zuidwest Twente en wat de ingrediënten voor de nieuwe LOS zouden moeten zijn. Natuurlijk op plekken waar met een bijdrage van LEADER invulling is gegeven aan de kracht van de samenleving!

Er zijn ook andere stakeholders benaderd. Daarnaast zijn er interviews afgenomen en vragenlijsten uitgezet. In bijlage 3 geven we een compleet overzicht van iedereen met wie we hebben gesproken.

De doelen die we al eerder omarmden, vinden mensen nog steeds belangrijk:

- Het behouden en creëren van levendige gemeenschappen
- Het versterken van bedrijvigheid in het buitengebied
- De profilering van Zuidwest Twente als boeiende omgeving voor recreant en toerist
- Het verstevigen van de relatie tussen landbouw, voedsel en stad.

Daar kwamen echter ook nieuwe of aangescherpte wensen bij, ingegeven door de veranderingen die op dit moment volop spelen.

LEADER gaat over het lef om te experimenteren en handen uit de mouwen te steken voor een vitaal en toekomstbestendig platteland.
En dat in een tijd die bol staat van veranderingen. Morgen kan de wereld er heel anders uitzien. Wij hebben er daarom voor gekozen om in deze LOS minder cijfers en getallen die snel kunnen verouderen te verwerken, maar op te schrijven waar het wat ons betreft in Zuidwest Twente om moet gaan: **mensen in relatie en wisselwerking met het platteland.** Dat vraagt ook om een schrijfstijl en opmaak die daarbij past: leesbaar en voelbaar vanuit bedoeling!

Zie het kaartje op de volgende pagina

18 OKTOBER 2021
DE TAPPENMARS DEN HAM
EVALUATIE

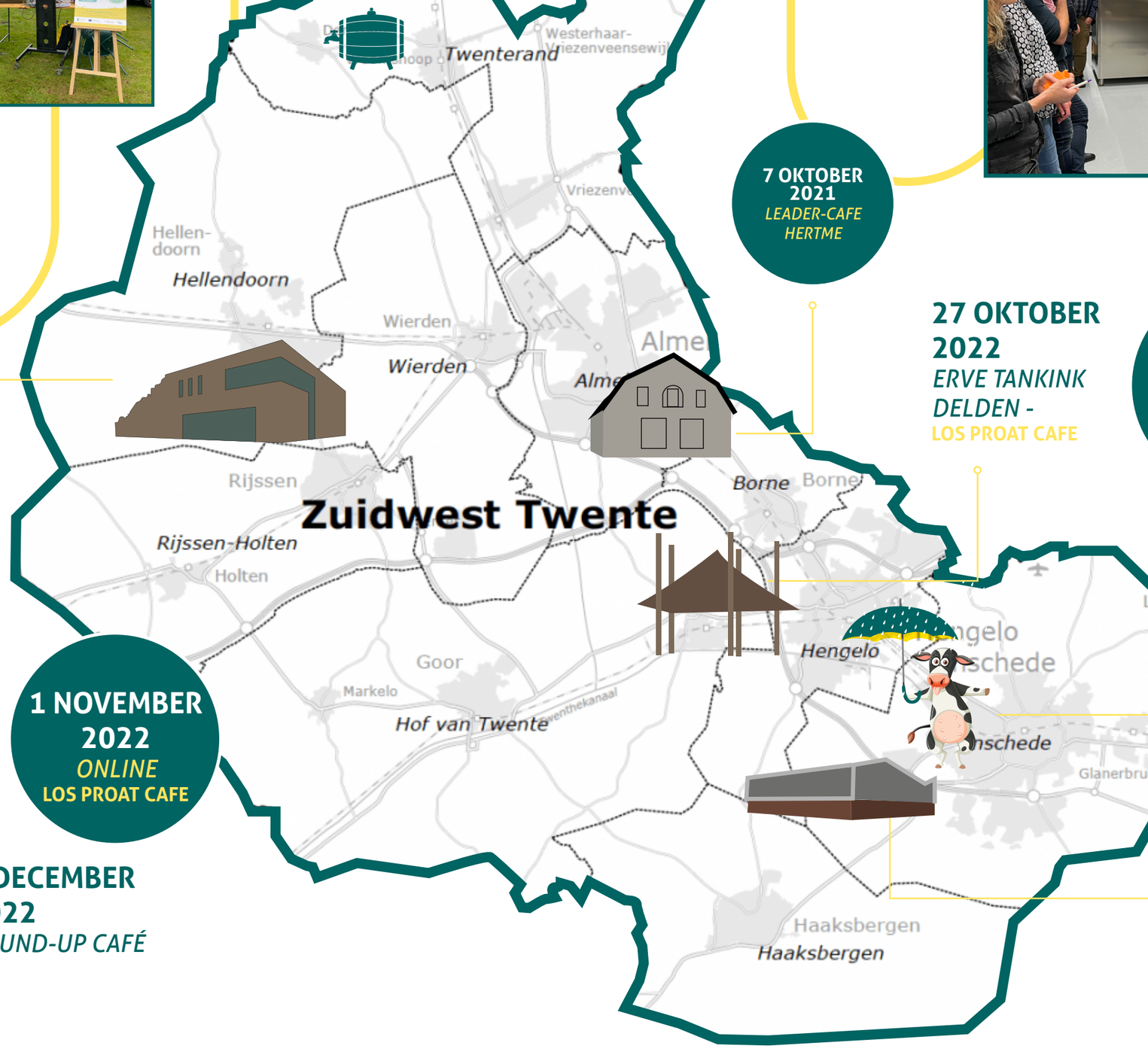
7 OKTOBER 2021
LEADER-CAFE HERTME

25 OKTOBER 2022
MEMORY VRIJHEIDS-MUSEUM NIJVERDAL
LOS PROAT CAFE

27 OKTOBER 2022
ERVE TANKINK DELDEN -
LOS PROAT CAFE

9 JUNI 2022
LEADER-CAFE VOORUIT KIJKEN

1 NOVEMBER 2022
ONLINE
LOS PROAT CAFE

8 DECEMBER 2022
ROUND-UP CAFÉ

18 SEPTEMBER 2022
TWENTSE LANDDAG ENSCHEDE

2 NOVEMBER 2022
MFA DE ZWEEDE BOEKELO
LOS PROAT CAFE

***1 DECEMBER KETENTOCHT:** *BIJ ONS BEKEND MAAR LOCATIES WORDEN OP VERZOEK VAN DE JONGEREN NIET OPENBAAR GEMAAKT.*

DEEL I - HOOFDSTUK 2

HET GEBIED ZUIDWEST TWENTE

2.1 De grenzen van het gebied

Ons gebied kenmerkt zich volgens de mensen die we gesproken hebben vooral door groen, rust en ruimte.

De mensen die er wonen en werken hebben noaberschap en een aanpakkersmentaliteit in hun DNA, maar ook bescheidenheid en nuchterheid.

Zuidwest Twente omvat 10 gemeenten: Twenterand, Hellendoorn, Wierden, Borne, Haaksbergen, Hof van Twente en Rijssen-Holten en de buitengebieden van de gemeenten Almelo, Hengelo en Enschede. De kernen van deze drie steden vallen buiten het LEADER-gebied, omdat ze meer dan 30.000 inwoners hebben. De stadsranden inclusief dorpen die tegen de stad aanliggen vallen wel binnen het LEADER-gebied, vooral ter versterking van de stad-platteland relatie. Net als in de LEADER-periode 2015-2022 wil de LAG ook in deze periode hierop een uitzondering kunnen maken als een project in het stedelijk gebied van Almelo, Hengelo of Enschede gericht is op het verstevigen van de stad-landrelatie (zie 4.7.2 in het programmadocument NSP).

We werken in Zuidwest Twente intensief samen en kennen dan ook een gedeelde trots over de resultaten uit de vorige periode.

Projectenboek 2015 - 2020
Projectenboek 2021 - 2022
Projectenkaart 2015 - 2022

Dat smaakt naar meer.....

De tien gemeenten die Zuidwest Twente vormen werken samen met de waterschappen Vechtstromen en Rijn & IJssel en andere gebiedspartijen zoals Landschap Overijsel, LTO, Twente Marketing, het onderwijs en de ondernemers.

LEADER is daarbij een van de 3 ‘poten’ binnen de Groene Metropool Twente, waarbij Twentse Kracht (samenwerking gemeenten) en Groene Kennispoort Twente de andere zijn. In de Groene Metropool wordt expertise gedeeld en samen aan projecten gewerkt.

Zuidwest Twente ligt niet op een eiland en zoekt daarom ook zeker de verbinding met de omliggende gebieden, zoals Duitsland aan de oostkant, maar ook (de LEADER-gebieden) Noordoost Twente, Salland en Noord Overijssel.

Een overzicht van het gebied met inwonersaantallen vind je in bijlage 1.

2.2 Gebiedsanalyse
In Zuidwest Twente liggen stad en platteland dicht bij elkaar en lopen natuurlijk in elkaar over.

We hebben diverse natuur, een rijke historie en krachtige gemeenschappen.
Van authentiek boerenland tot veengebied en van cultureel erfgoed tot actieve sportontmoetingsplekken.

“Eigenlijk zijn we een groot levend en innovatief openluchtmuseum waar ontzettend veel te beleven valt. Sterk als geheel, uniek in verscheidenheid!”

Zonder uitputtend te kunnen zijn, laten we een aantal kenmerken uit het gebied springen, om te benadrukken hoe prachtig gevarieerd ons Zuidwest Twente is. Opgetekend uit de monden van de Trotse Tukkers die er wonen. Tukkers die dezelfde taal spreken, passend in een bescheiden ‘joa joa’ cultuur en met een gastvrije houding.

VAN HEUVELS TOT HEIDE EN VAN BRINKDORP TOT COULISSELANDSCHAP. ZUIDWEST TWENTE: OP GEEN PLEK HETZELFDE!

VITAAL LANDELIJK GEBIED

KRACHTIGE DORPEN EN BUURTSCHAPPEN MET EEN EIGEN SMOEL

MENSEN UIT HET WESTEN VERBAZEN ZICH OVER HOE DONKER HET BIJ ONS KAN ZIJN. “JE ZIET HIER DE STERREN!”

VEEL CULTUUR

KASTELEN EN LANDGOEDEREN

BIJZONDERE COMBINATIE VAN STAD EN PLATTELAND

HISTORISCHE BUITENPLAATSEN, ZOALS TWICKEL (RIJKSBESCHERMD)

INWONERS MET ‘NOABERSCHAP’ IN HET DNA

RIJK VERLEDEN, VAN RUSLUIE (OUDE HANDELSROUTE TUSSEN VRIEZENVEEN EN SINT PETERSBURG) TOT OVERBLIJFSELEN VAN TEXTIEL- EN ZOUTINDUSTRIE

DIVERS LANDSCHAP MET VERSCHILLENDE PRACHTIGE BEKEN EN KANALEN ALS VERBINDING TUSSEN STAD EN PLATTELAND

DOOR ONZE LIGGING UNIEKE VERBINDING MET DUITSLAND

VEEL (BIJZONDERE) WANDEL- EN FIETSROUTES

INDUSTRIEEL ERFGOED

ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN

BIJZONDERE GEBIEDEN, ZOALS ENGBERTSDIJKVENEN (EUROPEES BESCHERMD HOOGVEENGEBIED)

SWOT ANALYSE

Een SWOT analyse is een overzicht van sterkten (Strenghts) en zwaktes (Weaknesses) en kansen (Opportunities) en bedreigingen (Threats). Omdat we deze LOS van onderop hebben geschreven, passend bij de gedachte van LEADER, past daar ook een taal bij die mensen aanspreekt.
We laten de term SWOT analyse dan ook LOS en schrijven over:

- PARELS DIE WE KUNNEN VERZILVEREN (DE KANSEN EN STERKTEN)
- OBSTAKELS DIE WE WILLEN OVERWINNEN (BEDREIGINGEN EN ZWAKTES)

IN ZUIDWEST TWENTE HEBBEN WE RUIMTE! OM TE LEVEN, TE WERKEN, TE RECREËREN, TE ONTMOETEN EN TE LEREN. WE HEBBEN DE RUST EN DE GEMOEDELIJKHEID DIE PAST BIJ HET LANDELIJK GEBIED DAT ONS GROTENDEELS KENMERKT EN DE POSITIEVE INVLOEDEN VAN DE STEDENBAND DIE ONS VERSTERKT.

2.3 PARELS DIE WE KUNNEN VERZILVEREN

Zuidwest Twente is een gevarieerd gebied maar met een grote rode draad: noaberschap en verbinding. Vanuit die kernwaarden en de kracht om dromen om te zetten in daden, hebben inwoners de volgende kansen en sterkten benoemd:

Veel kennis (CPO) over vernieuwende woonvormen.

Bundelen van de kennis om meer kringlooplandbouw mogelijk te maken.

De energie van 'nieuwe tukkers.'

Gebruik maken van de ontwikkel- en denkkracht van onze (internationale) studenten (Saxion, UT, ROC). "Er is veel kennis in Twente op het gebied van innovatie en technologie."

Streekproducten en lokaal produceren. "Neem stedelingen mee in het proces van land bewerken, verbouwen, oogsten. De boer op!

Meer halen uit ons cultureel erfgoed. "Vertel het verhaal van onze rijke historie!"

Verbinding stad en platteland nog meer benutten.

Nieuwe gewassen een plek geven op onze unieke gronden, "ondersteun een pilot gedurende een aantal jaar!"

Het 'Mozaïek' in ons prachtige landschap versterken, "verbindende heggen en houtwallen, bijzondere biodiversiteit, natuurlijke overgangen tussen landbouw en natuurgebieden en oog voor prachtige waterlopen."

Over de grens: samenwerking met Duitsland en aansluitende regio's.

Bij mooie initiatieven alles samen laten komen: een centraal ontmoetingspunt voor een gemeenschap, een kans voor mensen met een beperking, een gezellige stop voor een toerist en educatie voor de schooljeugd.

Recreatie en toerisme versterken, denk ook aan 'avontuurtoerisme' (mountainbike etc.) en 'inzichtzoekers'. "De vrijetijdseconomie als positieve impuls!"

Ons actieve verenigingsleven en noaberschap nog meer benutten.

Inspelen op en experimenteren met andere verdienmodellen voor onze boeren.

2.4 OBSTAKELS DIE WE WILLEN OVERWINNEN

Voor Zuidwest Twente zien onze inwoners de volgende bedreigingen en zwaktes die we willen ombuigen!

Nieuwe inwoners verbinden aan bestaande inwoners, "goed kennis maken oogst begrip en draagt bij aan een inclusief Zuidwest Twente!"

Passende, duurzame woonvormen.

Klimaat. "Verdroging tegengaan door water op nieuwe manieren 'vast te houden".

Behouden van de leefbaarheid in kleine kernen en buurtschappen, o.a. (sociale) voorzieningen en voldoende vrijwilligers.

Voldoende mogelijkheden om 'groen' te reizen (OV verbindingen vallen weg.)

Bureaucratie starre wet- en regelgeving en moeilijke financiering van ideeën "geef ons ruimte om te experimenteren!"

De oplossingen voor de energietransitie, klimaatadaptatie en andere uitdagingen goed inpassen in het kostbare buitengebied.

Voldoende economische mogelijkheden voor een levendig buitengebied. "Ambacht behouden".

Meer waardering voor het platteland en onze agrariërs.

Doorbreken eilanden tussen 'boeren', 'burgers' en 'bedrijfsleven'. We zijn samen Zuidwest Twente!

De kwaliteit van onze natuur behouden door o.a. biodiversiteit.

DEEL I - HOOFDSTUK 3

DE STRATEGIE VOOR ZUIDWEST TWENTE

3.1 De strategie voor de komende periode
LEADER is een Europees programma. Dat brengt ook kaders met zich mee, zoals:

1. LEADER draagt bij aan de doelen uit het NSP:

a. Doel D (SO4) Klimaatverandering en duurzame energie: Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, duurzame energie te bevorderen en de ontwikkeling van weerbare teeltsystemen.

b. Doel E (SO5) Efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen: Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen.

c. Doel F (SO6) Bescherming van de biodiversiteit: Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

d. Doel H (SO8) Duurzame ontwikkeling in plattelandsgebieden: Bevorderen van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden waarin wordt bijgedragen aan de doelen voedselkwaliteit, natuur en water en klimaat, met inbegrip van bio-economie en duurzame bosbouw.

Iedere LOS draagt in voldoende mate bij aan ten minste één van de doelen zoals genoemd onder a, b en c en draagt tevens in voldoende mate bij aan het doel zoals beschreven in lid 1 sub d.

Lees meer over de strategie op de volgende pagina

*Het Nationaal Strategisch Plan beschrijft hoe Nederland invulling geeft aan het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Uit het gebied is naar voren gekomen dat onze inwoners de inzet van LEADER, naast doel H, ontwikkeling in plattelandsgebieden, eigenlijk vooral willen inzetten op doel F, het beschermen van de biodiversiteit. Daaraan kunnen we echter ook doel E koppelen (zie thema 1, bloeiend Zuidwest Twente)

Daarnaast hebben mensen zich uitgesproken over welke andere onderwerpen zij belangrijk vinden om in de komende periode invulling te kunnen geven aan de ontwikkeling van ons platteland. Daaruit komt vooral naar voren dat we waarde hechten aan:

- Ontmoeting/sociale cohesie
- Wonen en zorg op het platteland
- Nieuwe bedrijvigheid
- Korte voedselketens
- Toeristische mogelijkheden

"EEN DORP OF KLEINE KERN BLIJFT LEEFBAAR ALS ER VOLDOENDE ACTIVITEITEN WORDEN GEHOUDEN EN VOORZIENINGEN DICHTBIJ ZIJN EN BLIJVEN"

Op basis van alle input wil LEADER Zuidwest Twente zich in de komende periode vanuit de kracht van de samenleving inzetten op vier overkoepelende thema's, die natuurlijk ook weer samenhangend zijn. Deels komen ze overeen met de doelen die we al in de vorige periode zijn tegengekomen. Dat is ook niet zo vreemd, want wat zijn er geweldige initiatieven die bijdragen aan die thema's ingediend en waargemaakt! Het gaat wat ons betreft niet over oude wijn in nieuwe zakken, maar over experimenteerruimte, educatie, verbinding en innovatie ten gunste van de vitaliteit en leefbaarheid van ons platteland, rekening houdend met de voortdurende en razendsnelle veranderingen waaraan het leven op dit moment onderhevig is.

"ALS JONGEREN VERTREKKEN, VERLIEZEN WE ONS TALENT! KIJK BIJVOORBEELD BIJ ROOD VOOR ROOD REGELINGEN EENS NAAR ENKELE KLEINERE WONINGEN IN PLAATS VAN 1 GROTE WONING OP EEN ERF EN PAS HET ALTIJD GOED IN IN ONS LANDSCHAP"

LEADER Zuidwest Twente zet zich daarom in op een Bloeiend, Boeiend, Groeiend en Stoeiend Zuidwest Twente, met volop dwarsverbanden maar vooral nog meer experimenteerruimte dan in de vorige periodes. Corona, de oorlog in de Oekraïne en de crisissen, van energie tot stikstof, leren ons namelijk dat morgen niet voorspelbaar of maakbaar is. Een belangrijke ontwikkeling waarop we willen inspelen zijn de uitdagingen en kansen vanuit het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Naast dat er raakvlakken zijn qua thema's sluit de LEADER-aanpak (van onder op) heel mooi aan op de gebiedsgerichte PPLG aanpak.

Hierna lichten we onze thema's, met de daarbij behorende doelstellingen toe.

3.2 THEMA 1

BLOEIEND ZUIDWEST TWENTE

In Zuidwest Twente zijn we trots op onze natuurwaarden. LEADER is complementair aan regelingen die er op dat gebied al zijn. Wij willen ons binnen dit thema, dat gaat over de NSP doelen D, E en F, vooral richten op het versterken van de biodiversiteit (doel F, S06), het verkennen van mogelijkheden voor verdienmodellen voor agrariërs met betrekking tot het landschap en het in stand houden van habitats, landschappen en de Basis Kwaliteit Natuur. Een ingediend project wordt binnen dit thema nog sterker wanneer er ook aandacht is voor de bevordering van de duurzame ontwikkeling (D, S04)en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht (E, S05). Zie ook het kader op pagina 29.

THEMA 2

GROEIEND ZUIDWEST TWENTE

Onder Groeiend Zuidwest Twente verstaan we de ontwikkeling van lokale sterke en vitale gemeenschappen, waarin we ons noaberschap koesteren en vrijwilligerswerk stimuleren. Met de vergrijzing en andere uitdagingen in het vooruitzicht, is stilstand achteruitgang en wordt de roep om het faciliteren van initiatieven van inwoners steeds groter. Gemeenschappen zijn krachtig in het bedenken van oplossingen waarbij sociale inclusie, het stimuleren van ontmoeting en het nadenken over zorg en voorzieningen dichtbij mensen, van grote betekenis zijn.

THEMA 3

BOEIEND ZUIDWEST TWENTE

We hebben een prachtig gebied, dat ontzettend veel te bieden heeft aan zowel onze inwoners als aan bezoekers. Naast wonen en werken is ontspannen een belangrijk onderdeel van het dagelijks leven. Recreatie en toerisme bieden kansen om ons mooie gebied en de (soms historische) parels die we koesteren, te laten zien, maar ook om ze in stand te houden. Nieuwe manieren van het buitenleven 'beleven' passen in Zuidwest Twente.

Ook leren/educatie past binnen dit thema. De verbinding tussen stad en platteland biedt kansen om natuureducatie te versterken, maar ook om kennis uit te breiden over korte voedselketens, over de tradities van ons landschap en over de kracht van de natuur.

THEMA 4

STOEIEND ZUIDWEST TWENTE

Meer nog dan in de vorige periode willen we ruimte bieden aan innovatieve ideeën en experimenten die bijdragen aan plattelandsontwikkeling. Nieuwe bedrijvigheid in het buitengebied, vernieuwende woon- of zorgconcepten, bijzondere ideeën over duurzaamheid of over klimaatadaptatie. Binnen dit thema past lef, het enkelvoud van leven. Binnen dit thema hopen we ook de verbinding te kunnen leggen met onze talentvolle jongeren verbonden aan de onderwijsinstellingen die onze regio rijk is.

3.3 Hoe meten we de resultaten?

Wat sterk naar voren komt uit de gesprekken met onze inwoners, is dat het meten van doelstellingen en resultaten als bureaucratisch wordt ervaren. Daarom hebben enkele LOSmakers uit Overijssel de handen ineen geslagen en samen met Trendbureau Overijssel verkend hoe we meer recht doen aan toetsingskaders die helpend zijn. Daarbij kwamen de ' SDG's' naar boven. De Sustainable Development Goals, zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Als LAG zullen we de SDG's alleen gebruiken als tool voor de evaluatie.

Het project draagt bij aan de afname van armoede in al haar vormen. Daarbij valt ook te denken aan de impact van armoede op mensen.

Het project omvat een idee waarbij kapitaal, arbeid (denk hierbij ook aan vrijwilligers) en grondstoffen verantwoordelijk worden ingezet en waarbij de opbrengsten, in welke vorm dan ook, ten goede komen aan de gemeenschap.

Het project draagt bij aan het verbeteren van de mobiliteit op het platteland of in dorpen, op een innovatieve en duurzame manier.

Het project zorgt ervoor dat 'iedereen mee kan doen'. Sociale samenhang is onontbeerlijk voor een goed functionerende samenleving.

Het project levert een bijdrage aan het verminderen van de nadelige effecten van klimaatverandering.

Tijdens een werksessie met inwoners uit het gebied hebben we alle 17 doelen tussen de vingers genomen en bepaald welke we belangrijk vinden voor LEADER. We leggen deze naast de needs uit het NSP. Voor elk project gelden de toetsingscriteria: het is een **bottum-up initiatief**, het is **overdraagbaar**, er is **draagvlak** voor, er is sprake van **integraliteit en samenwerking** tussen meerdere partijen, er is sprake van een **innovatief** idee/aanpak, en draagt bij aan een leefbaar en vitaal buitengebied van Zuidwest Twente.

In de toelichting hoe wij de gekozen werelddoelen linken aan LEADER. Iedere project voldoet aan het toetsingskader (bijlage 2) en draagt bij aan werelddoelen. Het toetsingskader voor de LAG staat in bijlage 2. We nemen de SDG's daarbij mee vanuit de wens van de inwoners.

Het project levert een positieve bijdrage aan de duurzaamheid van onze voedselproductie en de impact ervan op de kwaliteit van onze leefomgeving. Ook het tegengaan van voedselverspilling hoort hierbij.

Het project levert een positieve bijdrage aan het mentaal en/of fysiek welbevinden van mensen.

Het project heeft een educatief aspect en draagt bij aan kennisvergroting.

Het project draagt bij aan het aanbod van betaalbare woonvormen in combinatie met een gezonde en veilige leefomgeving buitenshuis.

Het project draagt bij aan de bescherming, het herstel en duurzaam beheer van het leven op het land in al zijn vormen. Bescherming en herstel van ecosystemen en biodiversiteit versterken de weerbaarheid tegen bevolkingsdruk en klimaat verandering.

Het project komt tot stand in een coöperatieve omgeving. Samenwerking is belangrijk om capaciteit en middelen te versterken.

3.4 Van ambitie naar resultaat!

We willen in Zuidwest Twente bijdragen aan nog meer Bruto nationaal geluk dan in de voorgaande periode. Om onszelf scherp te kunnen houden of dat lukt, stellen we onszelf een aantal meetbare resultaten ten doel, waarbij we wel aangeven, dat maatwerk en mensenwerk altijd leidend is als belangrijkste indicator. Met andere woorden, verantwoorden doen we liever aan de hand van die indicatoren die niet meetbaar, waar wel waarneembaar zijn. Toch een aanzet:

Thema	Subdoelen die daarbij passen (link needs NSP)	Meetbare indicatoren
Een bloeiend Zuidwest Twente	• Versterken biodiversiteit • Nieuwe verdienmodellen voor agrariërs • Versterken van onze natuurwaarden • Efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen • (Verbinding NSP needs: N12, N13, N15, N16, N17 en N18)	• Realisatie 12 à 16 projecten • 10 agrarische ondernemers betrokken bij projecten • 5 LEADER-projecten in samenhang met gebiedsgerichte aanpak PPLG • 2 projecten verbonden aan de realisatie groenblauwe dooradering • 2 kennisbijeenkomsten/excursies op het gebied van biodiversiteit
Een groeiend Zuidwest Twente	• Sterke lokale gemeenschappen • Stimuleren noaberschap en vrij-willigerswerk • Versterken sociale inclusie • Stimuleren van ontmoeting • Zorg en voorzieningen dichtbij mensen • Groenblauwe dooradering • (Verbinding NSP needs: N23)	• Realisatie 6 à 8 projecten • 5 buurtgerichte samenwerkingen opgezet • Via projecten en bijeenkomsten 10 vrijwilligersorganisaties ondersteund • 3 projecten op gebied van zorg en voorzieningen gerealiseerd • 2 excursies gericht op voorbeelden van buurtinitiatieven gericht op zorg en voorzieningen
Een boeiend Zuidwest Twente	• Nieuwe manieren van buitenleven 'beleven' • Stimuleren verbinding stad en platteland • Kennis uitbreiden over korte voedselketens • Bewaken van onze tradities en cultuurhistorie • Groenblauwe dooradering • (Verbinding NSP needs: N19)	• Realisatie 6 à 8 projecten • Realisatie 1 à 2 samenwerkingsprojecten • 2 projecten gericht op cultuurhistorie • 10 gerealiseerde Stad-Platteland verbindingen/arrangementen met onder andere aandacht voor voedsel en korte ketens • 2 kennisbijeenkomsten op het gebied van korte voedselketens
Een stoeiend Zuidwest Twente	• Ruimte aan innovaties die de leefbaarheid van het platteland ten goede komen • Vernieuwende woon-zorgconcepten • Ontwikkelen nieuwe bedrijvigheid in het buitengebied • Innovatieve duurzaamheidsaan-pak of klimaatadaptatie • Samenwerking met het onderwijs • (Verbinding NSP needs: N24 en N14)	• Realisatie 6 à 8 projecten • Realisatie 1 à 2 samenwerkingsprojecten • 3 projecten gericht op innovaties op het gebied van zorg en wonen • 2 projecten gericht op innovaties op het gebied van nieuwe bedrijvigheid op het platteland • 2 kennisbijeenkomsten/excursies op het gebied van innovatie van duurzame energie en klimaatadaptatie

DEEL I - HOOFDSTUK 4

ACTIVITEITENPLAN

We hebben aan de inwoners in het gebied gevraagd wat we moeten doen om de komende periode nog meer waardevolle projecten aangedragen en gehonoreerd te krijgen. Op basis van deze input zal de nieuwe LAG na aantreden een verder uitgewerkt activiteitenplan opstellen dat als bijlage bij deze LOS gevoegd kan worden. Aandachtspunten daarbij zijn:

- Themabijeenkomsten en activiteiten organiseren, doorgaan met concept van LEADER-cafés
- Gesprekken tussen agrariërs en andere bewoners van het buitengebied
- Bestaande lokale verbanden met elkaar in contact brengen
- Intensievere contacten aangaan met dorpsraden en plaatselijk belangen
- Uitdragen van de mogelijkheden, benoemen van de positieve resultaten en meer bekendheid voor LEADER, o.a. via de media
- Samenwerking met bibliotheken/MFA's om LEADER meer zichtbaar te maken (educatie)
- Contacten leggen met alle onderwijsinstellingen in Twente

4.1 Samenwerking en verbindende kracht
In Zuidwest Twente willen we nog actiever samenwerking en verbinding promoten en voorleven. We zijn met elkaar verbonden in de Groene Metropool Twente en ook voor de komende periode hebben zij het commitment uitgesproken hierin met elkaar verder te gaan. We willen actief op zoek naar mogelijkheden om regelingen te integreren en als overheden samen te werken om voor initiatiefnemers toe te werken naar een '1 loket gedachte' voor plattelandsontwikkeling. Daar hebben we naast de gemeenten en de waterschappen ook de provincie en andere partners bij nodig.

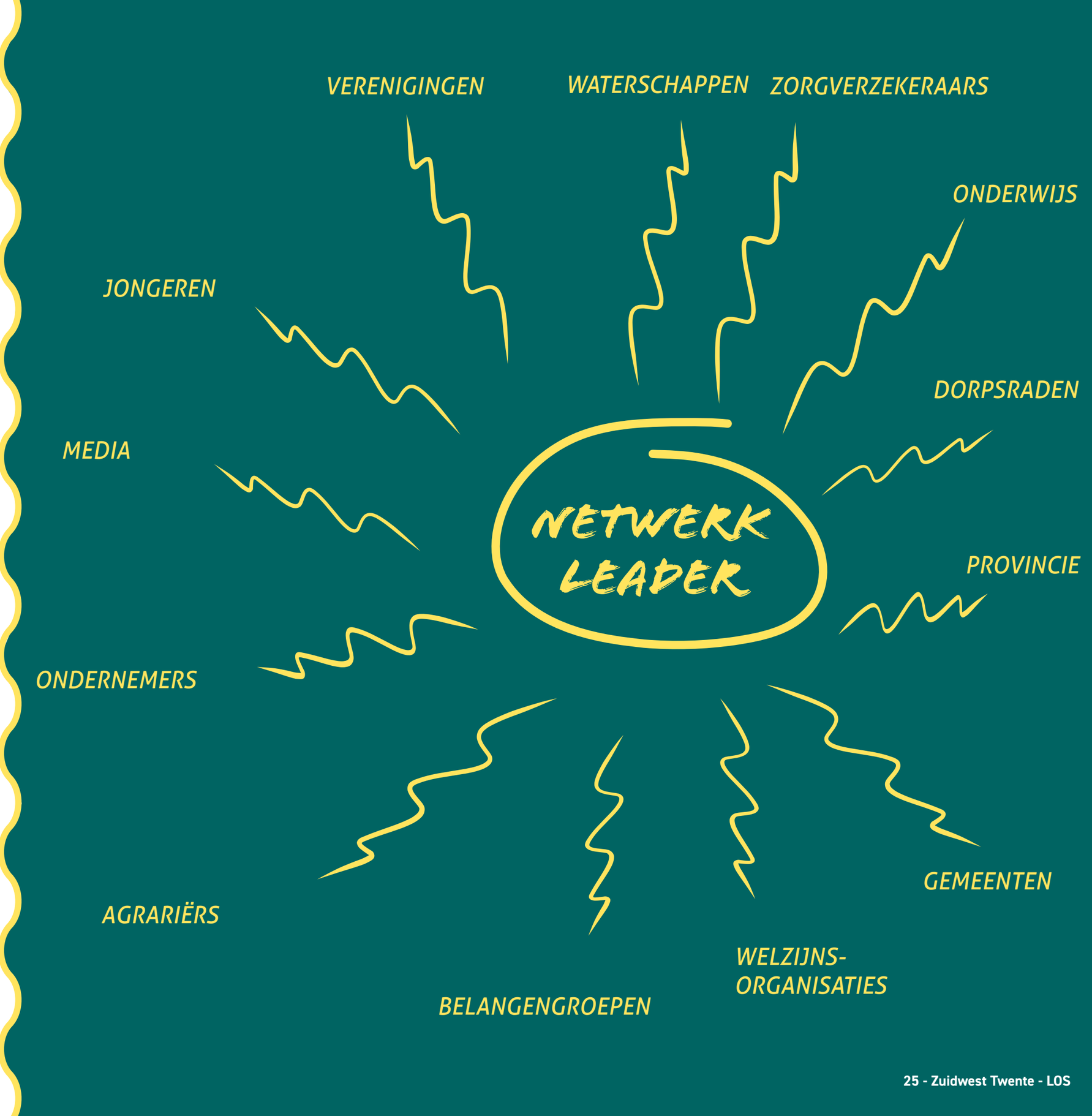
Daarnaast zetten we stevig in op de samenwerking met onze onderwijsinstellingen. Tijdens het proces van ophalen van input hebben we intensief contact gezocht met jongeren. Dit proces van 'Young LEADER' verdient een verdiepingsslag. Het idee is om tijdens deze nieuwe periode studenten vanuit hun opleiding mee te laten werken in de LAG en zo educatie, innovatie en jeugdbetrokkenheid aan elkaar te verbinden. Saxion wil hieraan meewerken via StadsLab.

4.2 Basisactiviteiten
De ambitie en doelen worden met name gehaald door de uitvoering van projecten. Maar ook de rol van de LAG als aanjager en verbinder draagt bij aan de ambities doordat kennis wordt gedeeld, netwerken worden gevormd en er binnen de verschillende thema's gewerkt wordt aan bewustwording. Een goede mix van de activiteiten is van belang om succesvol te worden.

Basisactiviteiten:
Uitvoering projecten
Samenwerking
Aanjagen en deskundigheidsbevordering
Besturen en organiseren
Communicatie
Administratie

(*) Deze basisactiviteiten komen ook terug in de begroting (hoofdstuk 6) en de activiteitentabel (bijlage 4). In deze tabel is ook een meerjarenplanning opgenomen.

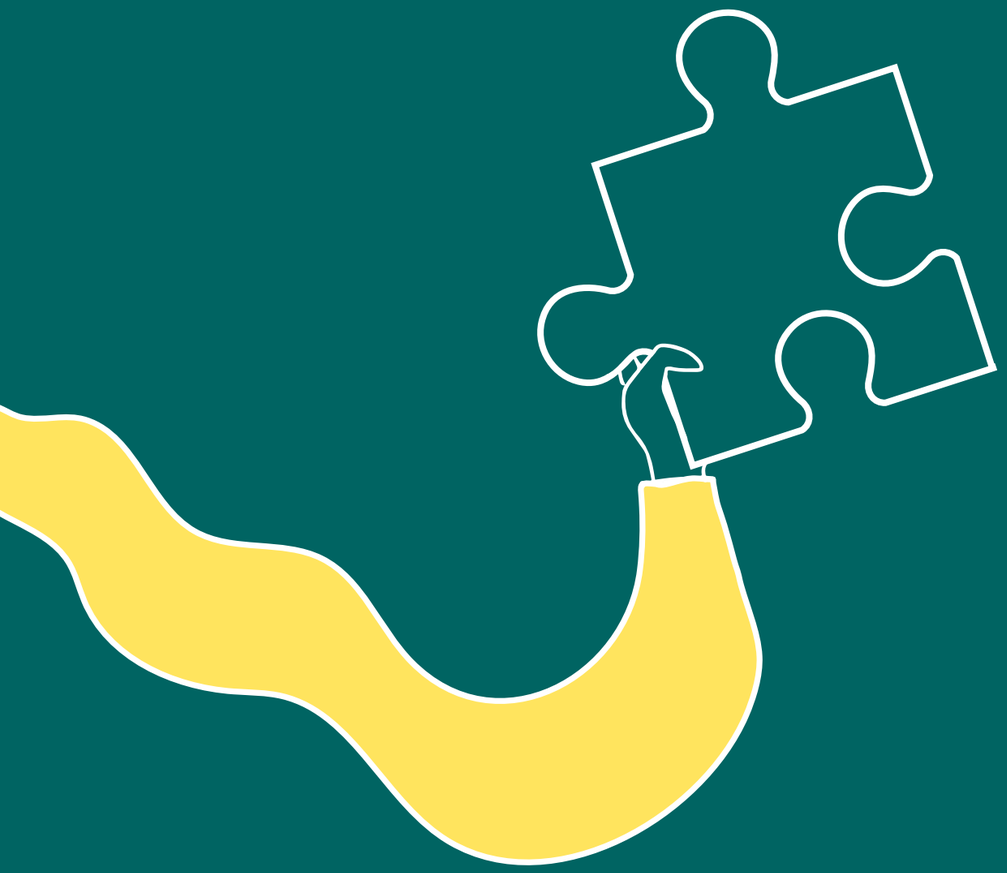

DEEL I - HOOFDSTUK 5

ORGANISATIE

Een nieuwe LEADER-periode betekent ook een nieuwe LAG. In Zuidwest Twente is ons uitgangspunt altijd samenwerken en slim verbinden geweest en dat willen we in de komende periode verder versterken. Om ook jongeren in de LAG te krijgen, gaan we de uitdaging aan om bijvoorbeeld een roulatieplek te hebben voor een student. Daarvoor zijn al contacten gelegd met Saxion waarbij we de opdracht "deelname aan de LAG" mogen publiceren in hun vacaturebank. Studenten kunnen deze opdracht dan doen als (verplichte) vrije ruimte van hun studie. Voor de nieuwe LAG ligt er een mooie uitdaging om het Young Leader concept verder uit te werken, door ook de contacten met de UT, het Zone College en het ROC verder uit te diepen.

5.1 Rol en taken van de LAG

De LAG heeft een zelfstandige beslissingsbevoegdheid over de LEADER-waardigheid van de ingediende projecten. Om te komen tot een positief advies wordt een project door de LAG getoetst aan de LOS door middel van het toetsingskader. Het besluit over de subsidieverlening ligt uiteindelijk bij Gedeputeerde Staten. Alleen op basis van een goede motivering kan er afgeweken worden van het zwaarwegende advies van de LAG.

Taken en werkzaamheden Lokale Actie Groep:

- Aanjagen, stimuleren en beoordelen van (potentiële) projecten uit het gebied, met inzet van eigen expertise, kennis en netwerken.
-
- Adviseren en inhoudelijk bijsturen van een project tijdens de oriëntatie- en realisatiefase en waar nodig na oplevering van een project (exploitatiefase).

- Tussentijds evalueren van het programma en indien nodig het bijstellen van de strategie. In ieder geval jaarlijks en verder op een door de EU vastgesteld tijdstip ('midterm review').
- Opstellen van een jaarlijks verslag met een evaluatie van het voorgaande jaar aan de hand van de volgende aandachtspunten:

  - Een verslag van de uitgevoerde activiteiten op het niveau van projecten, marketing/ communicatie en de LAG;

  - Een noodzakelijke aanpassing van het uitvoeringsprogramma voorstellen en uitwerken;

  - Een toelichting op welke wijze de netwerken in het gebied zijn betrokken bij de uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategie;

  - Een toelichting op de verdere invulling van projecten en activiteiten.
- Participeren in regionale-, nationale- en Europese LEADER-netwerken (o.a. ELARD).
- Verzorgen van PR en het voorlichten over LEADER op programmaniveau.

5.2. Profiel en samenstelling LAG
Samenstelling van de LAG. De Lokale Actie Groep bestaat uit betrokken inwoners en vertegenwoordigers van gemeenten en waterschap uit ons gebied.Onze leden zijn representatief voor de gekozen thema's en worden geselecteerd op hun bevlogenheid. Doordat we inzetten op het neerzetten van een sterk team, zijn financieel inzicht, erkende posities in het gebied, innovatief vermogen en verbindend leiderschap geborgd. Misschien niet in elk individu op zich, maar wel in de LAG als totaal. In Zuidwest Twente geloven we in mensenwerk. Daarnaast proberen we ervoor te zorgen dat de leden het gehele gebied vanuit geografisch oogpunt vertegenwoordigen.

In de periode 2015-2022 heeft de "oude" LAG heel veel ervaring opgedaan. Deze ervaring helpt om een "vliegende" doorstart te maken. De afspraak is daarom gemaakt dat ongeveer de helft van de "oude" LAG doorgaat in de nieuwe LAG en aangevuld wordt met nieuwe LAG leden. Eind 2022 is een eerste werving uitgevoerd voor nieuwe LAG-leden en inmiddels is de "nieuwe" LAG grotendeels gevormd. Na goedkeuring van deze LOS zullen ook de nog vacante plekken ingevuld worden. Het streven is om daarbij ook de huidige verhouding Man-Vrouw (nu nog op 60-40) richting de 50-50 te ontwikkelen en in te zetten op werving in de leeftijdsgroep 30 – 40 jaar. Meer informatie over de samenstelling en stemgerechtigheid is te lezen in hoofdstuk 7.

Deze nieuwe LAG heeft deze nieuwe LOS uitgewerkt en vastgesteld en staat in de startblokken om met de ambities aan de slag te gaan.

Vertegenwoordiging	Naam	Achtergrond & Netwerk	stem
Inwoner Twenterand	Hans Bakker	Regiomanager MKB-Nederland Midden, ondernemerschap kleine kernen en gastvrijheidseconomie	1
Inwoner Hengelo	Henk Abels	Deskundige marketing en communicatie vrijetijdseconomie, regionaal netwerk recreatie, actief in de zorg	1
Inwoner Hof van Twente	Herbert Hargeerds	Omschakelend agrariër, flexconsultant-agri, horecamedewerker	1
Inwoner Wierden	Dirk ter Haar	Agrarisch ondernemer (melkveehouderij en kaasmakerij)	1
Inwoner Hellendoorn	Evelien Hondebrink	Als sociaal werker actief voor Stichting De Welle. Specifieke kennis en expertise als fondsenwerver, begeleiding van statushouders, vrijwilligerswerk en burgerparticipatie	1
Inwoner Enschede	Christy Groenen	Gebiedsregisseur voor duurzame gebiedsontwikkelingen. Regionaal netwerk bedrijfsleven, onderwijs en overheid. Actief in sportwereld.	1
Inwoner Haaksbergen	Astrid Meijerink	Moeder, echtgenote agrariër, mantelzorger, activiteitenbegeleider dagbesteding, mensenmens, verbinder, creatief	1
Inwoner Rijssen-Holten	Derk van den Houten	Gepensioneerd, daarvoor werkzaam als risk- en accountmanager. Maatschappelijk actief bij Groendoen. wij, stichting Leefbaar Beuseberg en het Informatiecentrum Canadese begraafplaats.	1
Inwoner Borne	Jan Matel	DGA, musea/industrie in Europa, bestuurslid van o.a. Stichting 40-45, verpleeghuis, sociaal-maatschappelijke stichtingen	1
Inwoner Almelo	Henk van Triest	Voormalig ambtenaar ruimtelijke ontwikkeling vrijwilliger bij Natuurhus Almelo, ambassadeur openbaar vervoer.	1
Bestuurder GMT	Jan Herman Scholten	Wethouder gemeente Haaksbergen	1
Bestuurder GMT	Annemarie Dubbink	Wethouder gemeente Hellendoorn	1
Bestuurder GMT	vacant	Bestuurder	1
Contactambtenaar	Paul Goudberg	Ambtenaar gemeente Hellendoorn	
Contactambtenaar	vacant	Invulling na beschikking	
Penvoerder	Wilco Pasman	Ambtenaar gemeente Hof van Twente	
Jongeren-LID	Student	Roulatieplek, invulling in samenwerking met Saxion	
Coordinator (1 of 2)	Nog in te vullen	Invulling na beschikking	
Onafhankelijk voorzitter	Martha van Abbema	Voormalig wethouder Twenterand en voormalig LAG-lid	

5.3. Organisatie van de uitvoering
In Zuidwest Twente kijken we terug op een zeer succesvolle LEADER-periode en daardoor is een "vliegende doorstart" dan ook een belangrijk uitgangspunt. Als de goedkeuring van de LOS er is, kunnen we voortborduren op de organisatie die er staat. Wel vinden we het belangrijk om de nieuwe periode echt ook even als startpunt in te luiden. Ook is het belangrijk om zo spoedig mogelijk een LEADER-coördinator aan te stellen. In de afgelopen periode hebben we ervaring opgedaan met de invulling van de LEADER-coördinator door een duo. Door de aanvullende expertise en competities van het duo zullen we ook voor de volgende periode nagaan welke mogelijkheden en keuze er uit de selectieprocedure ontstaan.

Inmiddels hebben we als nieuwe LAG afgesproken dat we volgende in ieder geval gaan doen:

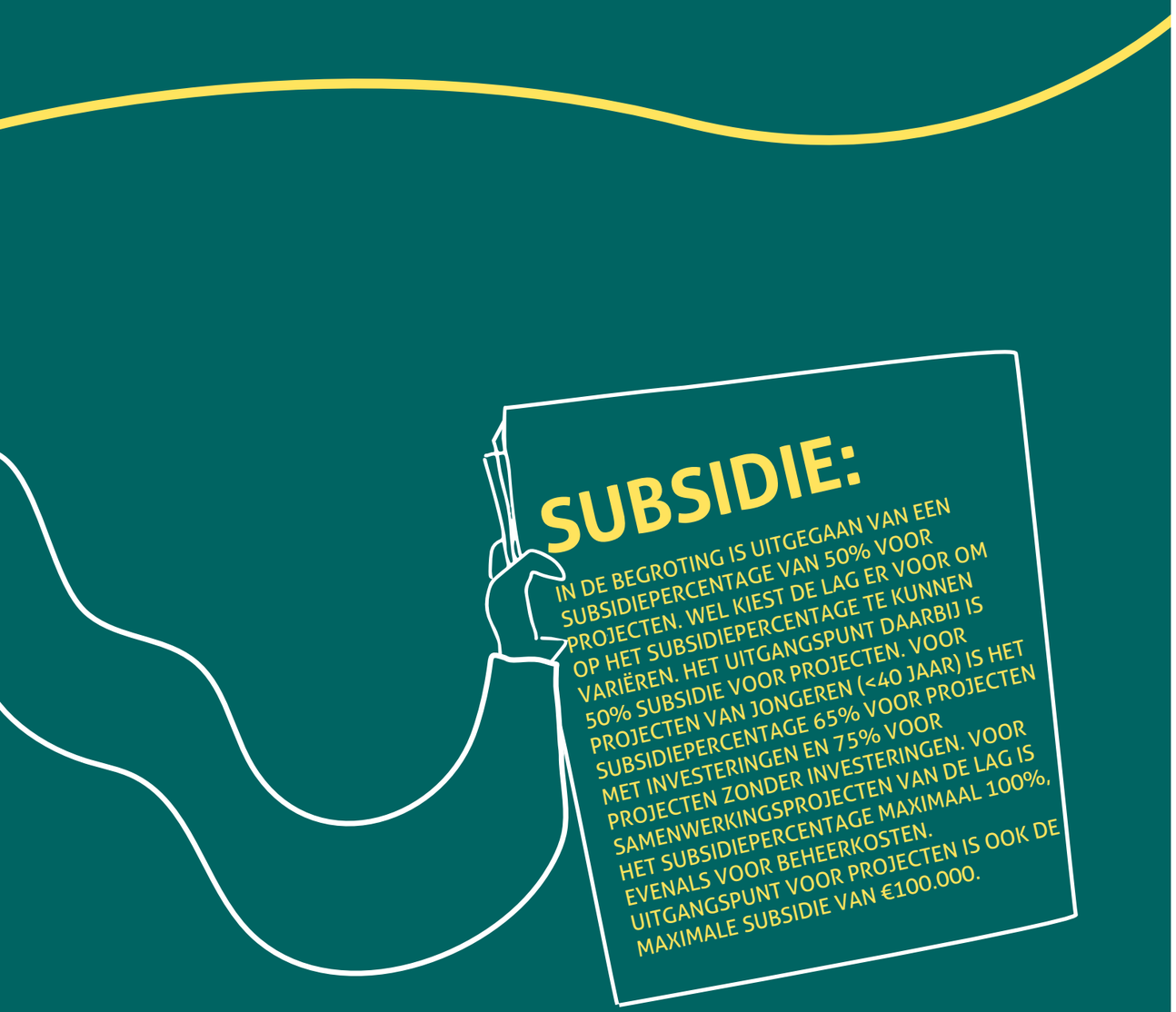
- Start bijeenkomsten:
  "LEADER on toer"
  - Een aantal bijeenkomsten op diverse locaties verspreid over het gebied
- Selectie en aanstelling LEADER-coördinatoren
- Communicatieplan maken en vervolgens uitvoeren
- LAG vergaderingen ca. 5x per jaar
- Projectenmarkten ca. 4x per jaar
- LEADER-cafés ca. 4x per jaar
- Kennisbijeenkomsten o.a. training LAG

5.4 LEADER-coördinator
De taak van coördinator is essentieel voor een goede uitvoering van het LEADER-programma. De coördinator geeft uitvoering aan de activiteiten die voorvloeien uit het taakstellende kader van de Lokale Ontwikkelingsstrategie, coördineert en stuurt de LAG aan. De coördinator is een 'simple point of contact' in het landelijk gebied van Zuidwest Twente. De coördinator is onderdeel van de LAG, legt verantwoording af aan de leden maar is onafhankelijk (zie ook hoofdstuk 7, reglement). De coördinator is namens de LAG ook vertegenwoordigd in het programmateam van de Groene Metropool Twente. De coördinator wordt aangesteld door de LAG op basis van een gericht functieprofiel en door middel van een openbare sollicitatieprocedure. Bij de uitvoering van de coördinerende werkzaamheden kunnen de volgende activiteiten onderscheiden worden:

- Advies en begeleiding van projectaanvragers
- Voorbereiding, ondersteuning en coördinatie LAG-bijeenkomsten
- Intermediair tussen LAG en projectaanvragers
- Begeleiding en bewaking van lopende projecten (monitoring)
- Verslaglegging voortgang LOS en projecten
- Aansturen communicatie en marketing;
- Profilering LEADER Zuidwest Twente
- Kennisuitwisseling met relevante LEADER-netwerken
- Evaluaties programma en projecten (tussentijds en eind)
- Budgetbewaking & betalingsverkeer (i.s.m. provincie en RVO)
- Afstemming met collega-coördinatoren Overijsselse LEADER-gebieden
- Afstemming met collega-coördinatoren Nederlandse LEADER-gebieden
- Algemene & financiële voortgangsrapportages (idem)
- Externe verslaglegging (jaarrekening, verantwoording, accountant)
- Toetsing / monitoring voortgang en evaluatie LOS
- Periodieke afstemming programmateam Groene Metropool Twente
- Kennisuitwisseling met regionale, provinciale en landelijke overheden
- Procesbewaking (LEADER, Krachtig Twente en Groene Kennispoort Twente)

DEEL I - HOOFDSTUK 6

BEGROTING

De Lokale Ontwikkelingsstrategie LEADER Zuidwest Twente wordt uitgevoerd in de periode 2023 – 2027. De begroting is opgemaakt aan de hand van de basisactiviteiten, met als belangrijkste basis de uitvoering van projecten.

Basisactiviteiten	Toelichting	Budget	Eu-budget	Provincie	Gemeenten	Eigen bijdrage
1. Uitvoering Projecten	Kleinere Projecten < 25k subsidie (5x)	€ 223.000	€ 55.750	€ 27.875	€ 27.875	€ 111.500
	Projecten maximaal > 100k subsidie (30x)	€ 5.000.000	€ 1.250.000	€ 625.000	€ 625.000	€ 2.500.000
2. Samenwerking	Projecten gericht op samenwerking met andere gebieden (1 à 2 projecten)	€ 66.000	€ 33.000	€ 16.500	€ 16.500	€ -
3. Aanjaagkosten/ Deskundig-heidsbevordering	Bijeenkomsten, trainin-gen en ondersteuning aanvragen	€ 450.000	€ 225.000	€ 112.500	€ 112.500	€ -
4. Bestuur en organisatie (LAG)	Vergaderingen, pro-jectenbeoordelingen, bijeenkomsten, monito-ring etc.	€ 140.000	€ 70.000	€ 35.000	€ 35.000	€ -
5. Communicatie	Website, Social Media, nieuwsbrieven, pers-berichten etc.	€ 140.000	€ 70.000	€ 35.000	€ 35.000	€ -
6. Administratie	Financiele adminstra-tie, monitoring, ver-slaglegging etc. (incl accountant)	€ 50.000	€ 25.000	€ 12.500	€ 12.500	€ -
		€ 6.069.000	€ 1.728.750	€ 864.375	€ 864.375	€ 2.611.500
			28,5%	14,25%	14,25%	43%

6.1 Uitvoering projecten

Voor de raming van de projecten gaan we uit van de uitvoering van 30 projecten, waarbij we uitgaan van 25 projecten (bij maximale subsidie) en 5 “kleinere” projecten (bij maximale subsidie). Voor samenwerkingsprojecten van de LAG waarin ze samenwerkt met een of meer andere LEADER-gebieden of plattelandsgebieden met een vergelijkbare aanpak, gaan we uit van de uitvoering van 1 à 2 projecten. In hoofdstuk 3.4 is de koppeling van de uit te voeren projecten gelegd met de thema’s en de doelen. De uitgangspunten op bladzijde 32 zijn in het openstellingsbesluit vertaald in een subsidiepercentage van 65% voor projecten van een jongere/jongeren (<40 jaar) met investeringen en 75% voor projecten van een jongere/jongeren (<40 jaar) zonder investeringen. Voor andere projecten geldt 50%.

Verwachte planning jaaruitgaven:	Beheerskosten	Project subsidies
2023	€ 90.000	€ 100.000
2024	€ 150.000	€ 250.000
2025	€ 150.000	€ 500.000
2026	€ 150.000	€ 500.000
2027	€ 150.000	€ 500.000
uitloop/afronding	€ 90.000	€ 827.500

6.2 Budget beheerskosten

Voor de raming van het beheerbudget hebben we gebruik gemaakt van de ervaringsgetallen in de voorgaande LEADER-periode in Zuidwest Twente. Hierbij hebben we er rekening mee gehouden dat met name de kosten voor de coördinatoren hoger uitvielen, doordat die meer taken kregen dan was begroot. Ervaringen uit voorgaande periode leert dat met name de administratie onder de projecten relatief tijdrovend is. Deze zijn in de voorgaande periode nog via een apart budget opgehoogd. Ook hebben we in onze raming rekening gehouden met extra inzet voor de toetsing/begeleiding van projecten vanuit de LAG en de communicatie, waarbij we extra willen werken met excursies. Wel denken we dat we door de ervaring die we inmiddels hebben, de organisatie die er staat en een efficiënte aanpak, het benodigde budget voor beheer en proces kunnen beperken tot 19%.

Post:		Percentage
Budget subsidie beheerkosten	€ 780.000	23%
Budget subsidie projecten	€ 2.677.500	77%

De beheerkosten bestaan uit de volgende onderdelen:

- Aanjaagkosten en deskundigheid bevordering
  Dit zijn de kosten voor de inzet van 1 of 2 coördinatoren. Daarbij gaan we uit van een gemiddelde inzet van 20 à 25 uur per week gedurende 5 jaar.

- Bestuurskosten en organisatie
  Dit zijn kosten voor opleiding en de onkosten en vacatiegelden van de LAG (ongeveer 24.000 euro per jaar) en de vergaderkosten (4.000 euro per jaar).

- Communicatie
  Voor de kosten en het beheer voor multimedia (website, sociale media) ramen wij een jaarlijks budget van 6.000 euro. Voor de overige PR-activiteiten, het drukwerk, excursie en gaan we uit van een jaarlijks budget van 12.000 euro.

- Administratie
  We ramen hiervoor 1,5 à 2 uur per week en een bedrag van 10.000 euro accountantskosten.

6.3 Dekking

De kosten voor LEADER worden voor een belangrijk deel gedragen door de Europese Unie, provincie Overijssel, de 10 gemeenten en het waterschap. Daarnaast dragen inwoners en ondernemers via uren en eigen investeringen bij aan de uitvoering.

Middelen	Budget	Percentage
LEADER	€ 3.457.500	57%
Eigen bijdrage	€ 2.611.500*	43%
Totaal	€ 6.069.000*	100%

* De eigen bijdrage en totale investering gaat uit van een subsidiepercentage van 50% voor alle projecten en 100% subsidie voor samenwerkingsprojecten van de LAG en voor beheerkosten. Wanneer er projecten komen van jongeren zal de totale eigen bijdrage en totale investering lager worden omdat daarvoor hogere subsidiepercentages gelden.

Vanuit de 10 gemeenten is de verklaring voor de bijdrage aan de proceskosten afgegeven. Daarnaast is er vanuit de gemeenten en het waterschap de intentie om cofinanciering van de projecten te verstrekken.

Bijdragen gemeente:	Totaal	Per gemeente	Per jaar (5jr)
Beheerkosten	€ 195.000,00	€ 19.500,00	€ 3.900,00

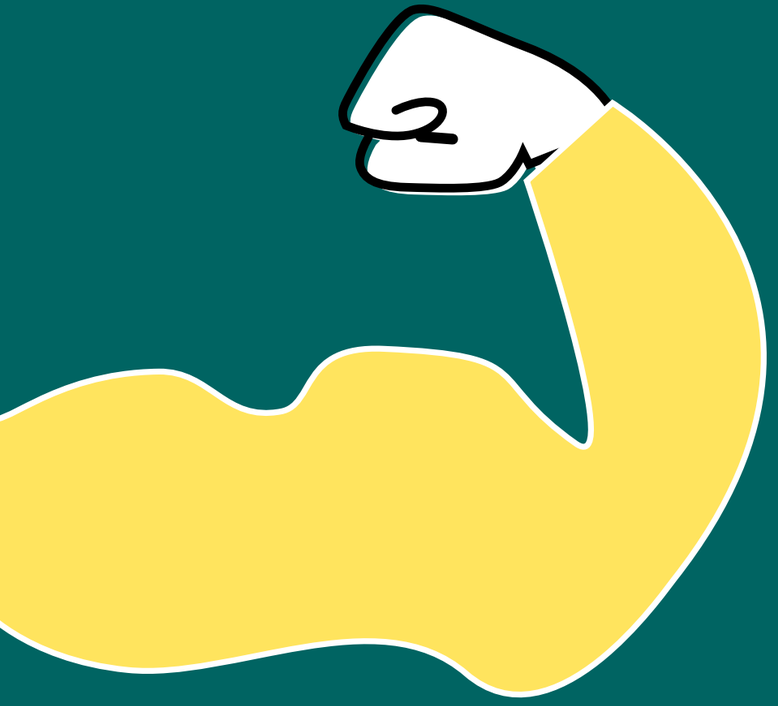
Over de administratieve bewaking van projecten wordt voor de start van de nieuwe periode afspraken gemaakt met het betaalorgaan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO).

6.4 Knelpunt financiering projecten

Uit de voorgaande LEADER-periode is gebleken dat er bij de financiering van de projecten problemen ontstaan. Dit gaat dan met name om de voorschotten (kosten voor afgifte van beschikking) en de lange duur. Met voorschotten, termijnbetalingen en garantstellingen van betrokken overheden kan een deel van deze liquiditeitsproblemen opgevangen worden. De LAG LEADER Zuidwest Twente zet zich in om samen met de investerende overheden te kijken naar slimme (voor)financieringsoplossingen.

DEEL II - HOOFDSTUK 7

BEHEER- EN TOEZICHT-REGELING (REGLEMENT LAG)

Deze Lokale ontwikkelingsstrategie bevat veel ambities. Maar zonder mensen die die ambities waar willen maken, ontstaat niets. We zijn blij dat we, in de periode dat de LOSmakers input ophaalden uit het gebied, ook mensen enthousiast hebben weten te krijgen om deel te nemen in de nieuwe Lokale Actie Groep (LAG).

De beheer- en toezichtregelingen (reglement) stelt de LAG in staat om de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) doelmatig en efficiënt uit te voeren. Naast uitvoering van de LOS beschrijft het reglement ook de taken en verantwoordelijkheden van de LAG en de monitoring en evaluatie van projecten tijdens de uitvoeringsfase.

In de voorgaande LEADER-periode is door de LAG een reglement van orde vastgesteld. Dit reglement is te vinden op de website.

Met de nieuwe LAG is de afspraak gemaakt dat dit reglement en dus ook de afspraken die daarin vastgelegd voor eerst van kracht blijft. De LAG streeft ernaar om binnen drie maanden na de goedkeuring van deze LOS, waar nodig het reglement aan te passen, met de inhoud van deze LOS en de nieuwe beschikking als uitgangspunt. Het aangepaste reglement zal ook op de website te vinden zijn.

7.1 Hoe werken wij in Zuidwest Twente?
Het stimuleren van de projecten; ondersteuning van de voorbereiding

Om de professionaliteit van de LAG te vergroten, worden aan het begin van de LEADER-periode kennisbijeenkomsten georganiseerd, bijvoorbeeld samen met de andere Overijsselse LEADER-gebieden. Deze zorgen er voor dat de LAG-leden op een gelijk niveau deskundigheid en relevante kennis van het platteland kunnen uitdragen. Voor de inwoners in Zuidwest Twente is het belangrijk dat zij voor de ontwikkeling van het gebied betrokken zijn bij vaststelling van hoofddoelstellingen. Waardoor zij zich ook uitgenodigd voelen om activiteiten te initiëren die bijdragen aan het behalen van de doelstellingen in de programmaperiode. Het is van belang dat inwoners en ondernemers bij de planvorming een beroep kunnen doen op actieve LAG-leden die meedenken, netwerken inzetten en verbindingen leggen tussen initiatieven en sectoren.

Met periodieke thema- of netwerkbijeenkomsten wil de LAG gedurende de programmaperiode kennis en ervaring overdragen binnen het gebied om ideeën verder te brengen. Daarbij is het van belang dat initiatiefnemers van elkaar op de hoogte zijn en waar mogelijk de samenwerking zoeken. Binnen dit speelveld met meerdere initiatiefnemers stimuleert de LAG constant innovatieve dwarsverbanden tussen partners en sectoren (zogenaamde cross-overs). Een aantal vernieuwingen in het landelijk gebied kan alleen tot stand komen als daar ruimte voor wordt geboden. Soms passen kansrijke pilotprojecten niet binnen het geldende (ruimtelijke) beleid of regelgeving. Via de koppeling met De groene Metropool Twente, de projecten en pilots vanuit de waterschappen en de ambtelijke vertegenwoordiging in de LAG kan de LAG in een vroeg stadium het gesprek aan gaan met initiatiefnemers en betrokken overheden. Hierbij wordt ook nadrukkelijk de verbinding gelegd met Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Naast de inhoudelijke raakvlakken sluit ook de aanpak (gebiedsgericht) nauw aan bij de LEADER- aanpak.

Selectie en aanstelling LAG-leden / invulling vacante plekken ondersteuning van de voorbereiding
De LAG is samengesteld op basis van selectiecriteria die aansluiten bij de lokale ontwikkelingsstrategie. Bij selectie van LAG-leden wordt onder meer gekeken naar:

- Relevante kennis en ervaring
- Een aantoonbaar breed netwerk
- Vestigingsplaats en werkgebied
- Vertegenwoordiging van alle leeftijdsgroepen
- Evenwichtige spreiding over Zuidwest Twente
- Capaciteiten om in verbindingen c.q. cross-overs te denken

LAG-leden hebben een inspanningsverplichting om bij alle LAG-vergaderingen aanwezig te zijn. De vergaderdata worden aan het begin van een kalenderjaar vastgesteld. Indien een van leden regelmatig verstek laat gaan, kan de LAG besluiten om deze functie vacant te stellen.

Binnen de nieuwe LAG zijn nog enkele plekken vacant. Na goedkeuring van deze LOS zal de werving en selectie voor de vacante plekken plaatsvinden. Ook zal de LAG dan een externe voorzitter werven. De afgelopen LEADER-periode is er ook gewerkt met een externe voorzitter. De voorzitter richt zich puur op het voorzitten van de LAG-vergaderingen en overige bijeenkomsten. De voorzitter is onafhankelijk en heeft geen stem ten aanzien van de beoordeling van projecten. Ook wordt bij goedkeuring en aanvang van de programmaperiode een coördinator en/of nieuwe coördinatoren aangesteld. Als basis zal de LAG daarvoor een functieprofiel opstellen.

Vergaderfrequentie
De LAG komt vijf tot negen keer per jaar bijeen. Het betreft een oriënterende vergadering ofwel een besluitvormende vergadering. In de oriënterende vergadering (projectenmarkt) worden projecten ter oriëntatie voorgelegd en tijdens de besluitvormende vergaderingen vinden de toetsingen plaats. De vergadermomenten worden in een jaarkalender via de site en social media gecommuniceerd. Daarbij gaan we ervanuit dat de openstelling van projectaanvragen “gewoon” jaarrond mogelijk is. Mocht er weer gewerkt worden met officiële indieningsperiodes (tranches) dan wordt de planning afgestemd aan deze openstelling.

Naast de “reguliere overlegmomenten” is het mogelijk dat de voorzitter op een à twee andere momenten de LAG bijeenroept om belangrijke ontwikkelingen, lopende projecten of uit te voeren activiteiten te bespreken.

Agendabeheer
De voorzitter en coördinator bereiden de agenda voor de LAG-vergadering voor. De agenda kent een aantal vaste onderdelen. Leden kunnen ook agendapunten inbrengen om specifieke onderwerpen te bespreken.

Vast agendapunten:
- Opening en mededelingen
- Verslag vorige vergadering
- Communicatie
- LEADER-projecten:
  - Toetsing projecten
  - Besluitvorming projecten
  - Toelichting voortgang lopende projecten
- Voorgang van samenwerkingsprojecten:
  - Samenwerking regionaal en nationaal
  - Samenwerking internationaal
- Netwerk en ontwikkeling andere programma’s
  - Groene Metropool Twente
  - Provinciaal Programma Landelijke Gebied
  - Overige ontwikkelingen
- Beheer en Uitvoering
  - LAG-activiteiten
  - Coördinatoractiviteiten

Transparante en eerlijke selectieprocedures
Bij samenstelling van de LAG is gekozen voor een ruime vertegenwoordiging van inwoners. Ruim 70% van de stemgerechtigden binnen de LAG is inwoner c.q. ondernemer in het gebied. Dit verkleint de kans dat bij een besluitvormende vergadering de 51%-regel niet wordt gehaald. Deze is bedoeld om te voorkomen dat publieke partijen, op basis van hun cofinanciering en ambtelijke ondersteuning bij de uitvoering van het programma, te veel invloed en zeggenschap krijgen binnen de LAG. Als de inwoner LAG-leden in minderheid zijn bij een besluitvormende vergadering, zal er geen stemming plaatsvinden en wordt een nieuwe vergadering uitgeschreven. De voorzitter is niet stemgerechtigd.

De samenstelling en verdeling van stemgerechtigden binnen de LAG Zuidwest Twente is als volgt:

Categorie	Aantal	Opmerking
Totaal aantal LAG leden	17	
LAG leden als inwoners	10	Vanuit elke gemeente 1
LAG leden bestuurlijk	3	Invulling in afstemming met GMT
Ambtelijke betrokkenen	3	Invulling in afstemming met GMT
Onafhankelijk voorzitter	1	Werving na goedkeuring
Leeftijd variatie	21-72 jaar	Incl. student roulatie lid
Gemiddelde leeftijd	50	Stemgerechtigde leden
Overheid - Niet Overheid	30%-40%	
Stemgerechtigd overheid	3	
Stemgerechtigd Niet overheid	10	

Om belangenverstrengeling tegen te gaan, wordt een algemene regel gehanteerd binnen de LAG: alle leden zijn verplicht om tijdig hun (mogelijke) belang in of betrokkenheid bij een project kenbaar maken. Bij kans op belangenverstrengeling mogen zij niet deelnemen aan de advisering en besluitvorming over het betreffende project.

Een overzicht van de LAG-leden met hun functie en nevenactiviteiten wordt op de site www.leaderzuidwesttwente.nl gepubliceerd. In dit overzicht staat ook vermeld welke link er kan zijn tussen leden van het beoordelingscomité binnen de LAG en een ingediend project of aanvrager. Hiermee wil de LAG een zorgvuldige afweging garanderen richting overheden en inwoners van het gebied.

HOE WERKEN WIJ IN ZUIDWEST TWENTE?

HET INDIENEN VAN EEN LEADER-SUBSIDIE IN EEN OOGOPSLAG

1

Een idee: LEADER-cafés

2

LAG helpt om aan te scherpen o.a. ‘via projectenmarkt’

3

Projectplan en begroting

4

LAG beoordeelt

5

Oordeel naar provincie sturen

6

Plan goed-gekeurd

7

Afspraken maken en aan de slag!

7.2 Selectiecriteria en procedure voor project aanvragen

De LAG wil een prioriteitstelling binnen aanvragen hanteren om transparant te kunnen handelen bij de beoordeling van projecten. Zodoende kan ook de samenhang met de doelstellingen in de LOS geborgd worden. Dit draagt bij aan kwalitatief sterke projecten die leiden tot gerealiseerde doelstellingen in Zuidwest Twente binnen de programmaperiode.

In bijlage 2 is het toetsingskader voor de LAG toegevoegd. De volgende criteria zijn daarbij aan de orde:

- Onze "LOS" geformuleerde LEADER-ambities/ resultaten (zie hoofdstuk 3.4)
- LEADER-criteria
- Haalbaarheid
- Value for Money (waar voor het geld/ efficiëntie)

Na goedkeuring zullen wij onze toetsing nog nader afstemmen met de te ontwikkelen landelijke handreiking gebaseerd op het NSP. Onze gehanteerde toetsingscriteria worden op de website van LEADER Zuidwest Twente vermeld.

Grensoverschrijdende samenwerking
Algemeen uitgangspunt is dat samenwerkingsprojecten inhoudelijk aansluiten bij de ontwikkelingsstrategie LEADER Zuidwest Twente. Internationale samenwerking blijkt in de praktijk het meest efficiënt en effectief als een partnerschap wordt aangegaan met direct aangrenzende regio's in Europa. Net als in de vorige LEADER-periode zullen we daarbij specifiek de samenwerking met de Duitse partners nader uitwerken. Bijlage 5 bevat een concept van de intentieverklaring voor samenwerking met het aan Zuidwest Twente grenzende Duitse LEADER-gebied Kulturlandschaft Westmünsterland. Na de goedkeuring van deze LOS zal de LAG de verklaring verder specificeren en bevestigen.

Waarborgen van innovatie
De LAG waarborgt op verschillende manieren innovatie van projecten. Innovatie is nadrukkelijk bij de toetsingscriteria onder de LEADER-werkwijze opgenomen en daarnaast wordt er nadrukkelijk getoetst op innovatie onder de thema's boeiend en stoeiend Twente (zie hoofdstuk 3.4).

Belangrijk daarbij is ook dat er wordt getoetst op welke risico's er zijn voor de realisatie van een innovatief project. Tijdens de uitvoeringsfase zijn er regelmatig contactmomenten met initiatiefnemers om de voortgang van projecten te monitoren. Bij eventuele afwijkingen informeert de coördinator tijdig de LAG. In gezamenlijk overleg met de Provincie en RvO wordt in dat geval gekeken naar oplossingen om een afbreukrisico te beperken. Ook de nazorg van projecten, inclusief evaluatie, is belangrijk om innovatie in projecten te stimuleren.

Om innovatie in de LAG continu te stimuleren worden uitwisselingen met o.a. Netwerk Platteland, Duurzaam Door en Innovatiefondsen aangeboden. Vernieuwing binnen de LAG wordt ook gestimuleerd door interne evaluaties en samenwerking met andere LAG's om kennis en ervaring te delen.

Procedure besluitvorming projecten
Het succes van de strategie is voor een groot deel afhankelijk van de kwaliteit en kwantiteit van de projecten die worden ingediend. Eerdere programmaperiodes hebben aangetoond dat het potentieel aan kansrijke initiatieven in Zuidwest Twente groot is. Dit vraagt om een zorgvuldige beoordeling van de LAG. De LAG doorloopt een aantal stappen waarbij het projectidee wordt getoetst. Onderstaand wordt dit proces beschreven en wordt de rol van de LAG hierin verduidelijkt:

Fase 1:

Eerste oriëntatie door de LAG op basis van criteria
Nadat een initiatief is binnengekomen – vaak bij de coördinator – vindt een eerste screening plaats van het projectidee door de coördinator. Als de coördinator inschat dat het projectidee LEADER-waardig zou kunnen zijn of zou kunnen worden, wordt het projectidee opgenomen in de monitoringslijst met projectideeën. Daarna worden een of meerdere meedenkers bij het project gezocht en vindt een meedenkgesprek met de initiatiefnemers plaats. Als de coördinator, de meedenker(s) en de initiatiefnemers denken dat het idee rijp genoeg is voor een inschatting door de LAG, worden de initiatiefnemers uitgenodigd om het idee aan de hand van het concept-projectplan te bespreken met de LAG-leden tijdens een projectenmarkt.

De LAG schat de LEADER-waardigheid van een projectidee in op basis van ambitie en resultaat, werkwijze, haalbaarheid en value for money. De LAG zal aan de hand van de geformuleerde algemene en gebiedseigen criteria wegingsfactoren toekennen aan verschillende onderdelen. Iedere initiatiefnemer ontvangt na de inschatting van de LAG een advies met aandachtspunten om aan te werken om het projectidee door te ontwikkelen tot een kansrijke LEADER-aanvraag.

De LAG probeert tot een advies te komen met heldere argumenten. Zo weet de aanvrager wat er eventueel nog aangepast moet worden om tot een kansrijke LEADER-aanvraag te komen, of wat de reden is voor een negatief advies. De algemene en gebiedseigen selectiecriteria vormen de leidraad voor de beoordeling. Aan de selectiecriteria worden waarden toegekend door de LAG. De uiteindelijke waarden in de scoringstabel zoals opgenomen in bijlage 4 worden door de LAG ingevuld. Dit is dezelfde scoringstabel die uiteindelijk bij de toetsing van de aanvraag in de besluitvormende vergadering wordt gehanteerd.

Voor de initiatiefnemer, de LAG en Provincie Overijssel is de oriëntatiefase erg belangrijk. Hiermee wordt de basis gelegd voor een soepel verloop van het aanvraagtraject en, bij een positief besluit, de uitvoeringsfase. Initiatieven worden door de coördinator op alle onderdelen van de ontwikkelingsstrategie getoetst en besproken met de projectaanvrager. In deze fase wordt ook de contactambtenaar van de betreffende gemeente geconsulteerd evenals het LAG-lid uit de betrokken gemeente.

Ook beperkingen voor de uitvoerbaarheid van het project, bijvoorbeeld door beleid en regelgeving, worden in een vroeg stadium gesignaleerd en oplossingsrichtingen verkend. Door actieve samenwerking tussen de LEADER en het programmateam Groene Metropool Twente vindt continu informatie-uitwisseling plaats en worden initiatieven beter op elkaar afgestemd.

Bij een positieve inschatting van de LAG op het projectidee tijdens een projectenmarkt (oriënterende vergadering), wordt het projectidee onder meer aan de hand van het advies van de LAG door de initiatiefnemers vervolgens verder uitgewerkt tot een formele projectaanvraag bij de provincie.

Fase 2:

Eerste toetsing projectaanvraag door de Provincie Overijssel

Net als in de afgelopen periode gaan we in Zuidwest Twente bij voorkeur uit van een doorlopende openstelling. Na de eerste oriëntatie komt ook de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) in beeld. De RvO toetst een projectaanvraag op EU-conformiteit en uitvoerbaarheid (bijlage 6). Op basis van een instaptoets worden projecten uitgesloten die niet subsidiabel zijn, omdat bepaalde activiteiten of kosten buiten de algemene criteria vallen die voor alle POP3 (LEADER) projecten gelden. De instapeisen die de Provincie Overijssel hanteert zullen ook door RvO in de beoordeling worden meegenomen. Op basis van deze toets stelt de Provincie een pre-advies op richting de LAG Zuidwest Twente.

Fase 3:

Beoordeling pre-advies en besluitvorming door de LAG

De uiteindelijke besluitvorming vindt plaats bij meerderheid van stemmen. Dit zwaarwegende advies van de LAG wordt vervolgens aan Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Overijssel voorgelegd voor definitieve besluitvorming.

Fase 4:

Definitieve besluitvorming en uitvoering project

Alleen op formele gronden kan GS afwijken van het oordeel van de LAG. De Provincie zal de LAG op de hoogte brengen van het door haar genomen besluit. Op basis van het besluit zal een positieve- of negatieve beschikking worden afgegeven aan de projectaanvrager. Tegelijkertijd met de beschikking ontvangt de aanvrager informatie over de subsidievoorwaarden waaraan voldaan moet worden tijdens de uitvoeringsfase. Het betaalorgaan van de Provincie, de RvO, zal een afspraak maken met de projectaanvrager om voorlichting te geven over het administratieve traject. Binnen het LEADER-programma is de RvO verantwoordelijk voor het uitbetalen van de subsidie. Dit geldt niet alleen voor de bijdrage van de EU, maar ook voor de bijdragen van de Nederlandse overheden (provincie, gemeenten, waterschap). Zij controleert of kostensoorten subsidiabel zijn volgens Europese richtlijnen en of de cofinanciering op de juiste wijze verzekerd is.

Monitoring van projecten tijdens de uitvoering

Bij start van de uitvoeringsfase van een project vindt een startgesprek plaats. In dit gesprek wordt de wijze van indiening van kosten besproken en uitbetaling van de bijdrage. Ook wordt met elkaar het tijdpad van uitvoering vastgelegd, het beoogde eindresultaat en de wijze van monitoring van het project. Bij dit gesprek zijn aanwezig: een vertegenwoordiger van de RvO, de LAG-coördinator, en eventueel een projectambassadeur. In dit gesprek worden afspraken gemaakt over de uitvoering van het project en de wijze van monitoring en effectmeting. RvO signaleert de LAG tijdig over mogelijke knelpunten in de voortgang.

De LAG monitort het project van start tot minimaal een jaar na oplevering. De coördinator en ambassadeur voeren direct na oplevering een evaluatiegesprek met de initiatiefnemers van het desbetreffende project. Vervolgens wordt een jaar na oplevering een effectmeting verricht. Ook in de aansluitende exploitatiefase wordt het project gevolgd zolang de LAG operationeel is.

Rol van projectambassadeur

Op het moment dat een project een LEADER-subsidie krijgt toegewezen zal de LAG een van haar leden aanwijzen als projectambassadeur. Dit zal in de meeste gevallen de meedenker zijn die in de oriënterende fase meedenkt met de ontwikkeling van het projectidee. Deze persoon heeft op basis van kennis, ervaring of vestigingsplaats een duidelijke relatie tot het project. De projectambassadeur is eerste contactpersoon voor het project bij vragen en/of opmerkingen van de initiatiefnemers. De ambassadeur stemt regelmatig de voortgang af met LAG, signaleert eventuele wijzigingen binnen de projectaanvraag en zorgt samen met LEADER-contactambtenaar voor PR van het project binnen gemeentelijke publicaties.

Juridische penvoerder

De gemeente Hof van Twente is aangewezen als standplaats en penvoerder voor LEADER Zuidwest Twente namens andere deelnemende gemeenten. Hof van Twente is de administratie-voerende gemeente voor het beheer en de uitvoering van LEADER Zuidwest Twente en zorgt onder meer voor de inhuur van de coördinator. De gemeente Hof van Twente is tevens contactpersoon voor de RVO en is bevoegd om voor zaken die betrekking hebben op het beheer van LEADER de deelnemende gemeenten te vertegenwoordigen.

7.3 Monitoring algemeen

Monitoring binnen de LAG beschrijft de wijze van (tussentijds) evalueren. Hiermee ontwikkelt de LAG haar professionaliteit, capaciteiten en deskundigheid. Ook gaat het om het waarborgen van transparante en eerlijke selectie- en beoordelingsprocedures voor projectaanvragen (geen belangenverstrengeling, wijze van stemmen, documentatie etc.). Monitoring is naast het 'meten' ook zeker bedoeld als leerinstrument voor de LAG. Zodat de LAG tijdig kan signaleren van wat wel en niet werkt en om – indien gewenst – de strategie tijdig aan te kunnen passen aan veranderende omstandigheden. Daarmee wordt de strategie concreet, realistisch, robuust en flexibel.

Voortgangsrapportages

Drie keer per jaar, op vooraf door de RvO vastgestelde data, stelt de LAG een voortgangsrapportage op voor het project 'Beheer en uitvoering LEADER Zuidwest Twente'. In de voortgangsrapportages dient de aanvragende gemeente Hof van Twente aan te geven of het project volgens planning verloopt, welke activiteiten zijn ondernomen en welke communicatiemiddelen zijn ingezet voor LEADER. Naast de voortgangsrapportages worden ook periodiek de termijndeclaraties ingediende volgens een gezamenlijk vastgestelde kas planning.

Verplichtingen inzake voorlichting en publiciteit

Informatievoorziening en publiciteit zijn belangrijke aspecten voor een goede uitvoering van de LEADER ontwikkelingsstrategie. Het draagt bij aan het uiteindelijk bereiken van gestelde doelen. LAG Zuidwest Twente zet in op een actieve communicatieaanpak die zich richt op verschillende doelgroepen binnen de samenleving. Hierbij wordt specifieke aandacht gegeven aan jongeren. De communicatiestrategie heeft meerdere doelen:

Doelen communicatiestrategie

1. Algemene informatieverstrekking om de door LEADER gesteunde activiteiten kenbaar te maken en inwoners te stimuleren binnen deze kaders projectideeën aan te dragen.
2. De LEADER-strategie middels een doelgroepgerichte benadering kenbaar maken in het gebied. De LEADER doelen en gewenste activiteiten worden specifiek voor elke doelgroep geformuleerd en gecommuniceerd.
3. De gerealiseerde projecten uit eerdere LEADER-periodes als voorbeeld en inspiratiebron te laten dienen. De behaalde resultaten en 'bezielde projecten' delen met zo veel mogelijk inwoners van het gebied.
4. Kennis en marktontwikkeling die gerelateerd zijn aan de ontwikkelingsstrategie van LEADER delen met doelgroepen in het gebied.
5. Communicatiestrategie implementeren, uitvoeren en daarnaast afstemmen in de Groene Metropool Twente om samenhang te borgen.

Alle uitingen op het gebied van communicatie en promotie voor LEADER worden uitgevoerd op basis van een door de LAG op te stellen communicatiestrategie. De LAG streeft ernaar om binnen drie maanden na goedkeuring van de ontwikkelingsstrategie haar communicatieplan te presenteren.

7.4 Effectmeting en evaluatie

Effectmeting LEADER-activiteiten

Op basis van periodieke betaaloverzichten kan per project een eindoverzicht worden gemaakt met:

- Projectomschrijving
- Gerealiseerde projectdoelen
- Financiële planning met kostenverdeling
- Eindresultaat

Voor het financiële eindoverzicht geldt de volgende verdeling:

- Totale investering project
- Private bijdrage
- EU (EFRO) bijdrage
- Publieke bijdrage (Provincie, gemeenten, Waterschap)
- Bijdrage derden

Jaarlijks zal op basis van bovenstaande informatie en de activiteiten die ontwikkeld zijn op het gebied van samenwerking, deskundigheidsbevordering en communicatie een verslag worden opgesteld. Dit jaarverslag wordt besproken binnen de LAG. Op basis van behaalde resultaten worden de activiteiten van de LAG eventueel bijgesteld.

Na 2 à 3 jaar zal een zogenaamde 'midterm review' plaatsvinden waarbij de ontwikkelingsstrategie integraal wordt geëvalueerd op projectniveau en het functioneren van de LAG. Dit is ook het moment waarop de koers en de organisatie opnieuw geijkt wordt voor de volgende drie jaar.

De wens is aanwezig om minimaal een keer gedurende de programmaperiode als LAG een bezoek te brengen aan aangrenzende LEADER-gebieden om het functioneren van de LAG's en projectresultaten te bespreken. Op deze wijze wordt bijgedragen aan de (midterm) evaluaties en monitoring op provinciaal, landelijk of Europees niveau.

Effectmeting projecten

Naast het in kaart brengen van de effecten op programmaniveau, zet de LAG ook in op tussentijdse effectmeting op projectniveau. Dit periodieke onderzoek kan ondersteund worden door onderwijsinstellingen in samenwerking met de Groene Kennispoort Twente.

Eindevaluatie LAG

Aan het einde van de programmaperiode wordt een eindverslag opgesteld waarin alle onderdelen van de ontwikkelingsstrategie zijn geëvalueerd. We kijken daarbij uiteraard naar de gestelde doelen, maar ook meten we de bijdrage aan de SDG's (Sustainable Development Goals). Ook wordt het functioneren van de LAG Zuidwest Twente over de gehele programma-periode geëvalueerd.

Onderdelen die hierbij aan bod komen zijn:

- Functioneren van de LAG als groep
- Wijze van projectbeoordeling
- Werkwijze en organisatievorm
- Effecten van de inzet van de LAG
- Samenwerking binnen de netwerken (Zuidwest Twente, Overijssel, Nederland en internationaal)
- Gehanteerde criteria
- Visie op de toekomst van LEADER
- Communicatiedoelen

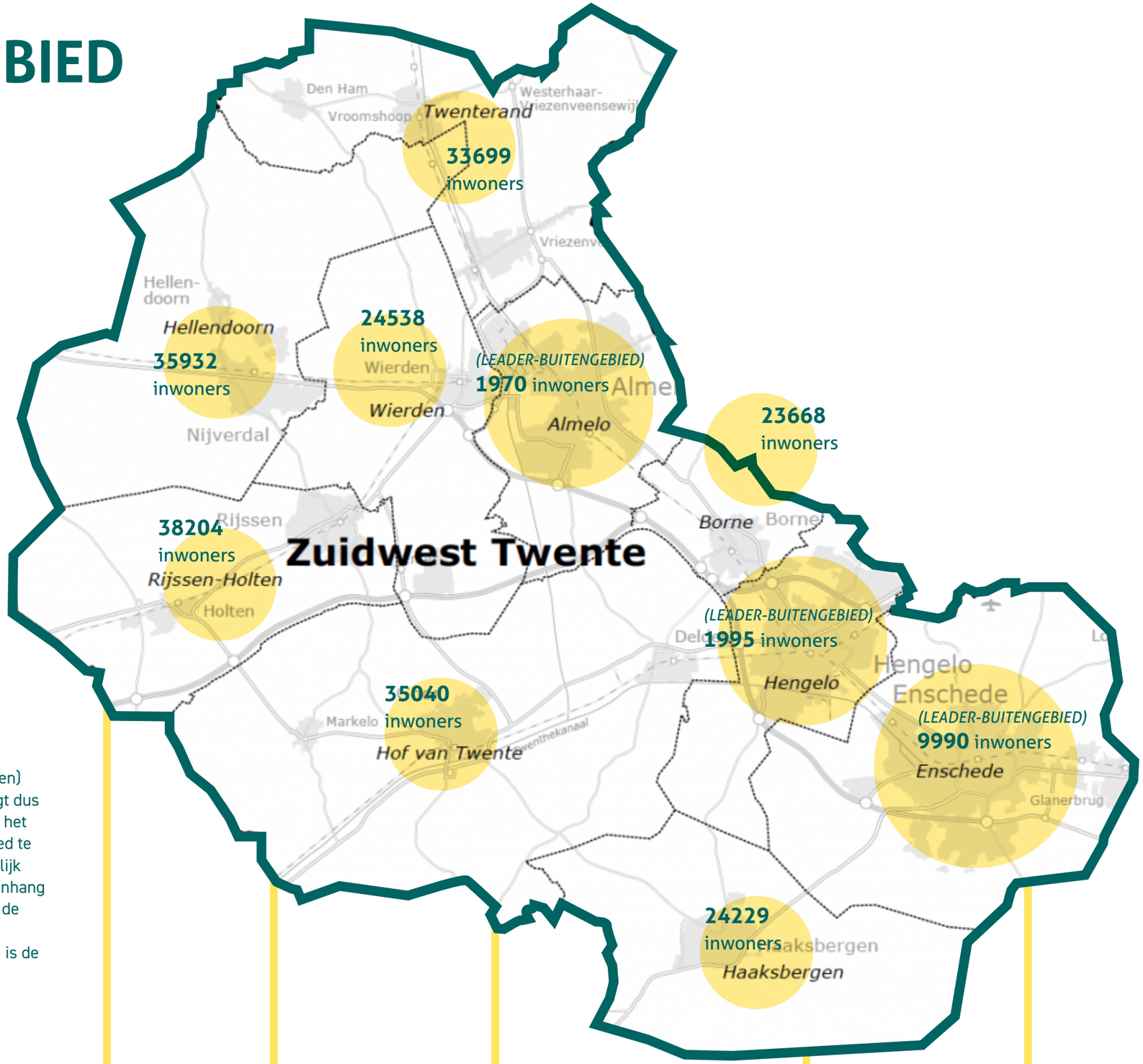
BIJLAGEN

BIJLAGE 1

LEADER-GEBIED

INWONERSAANTALLEN

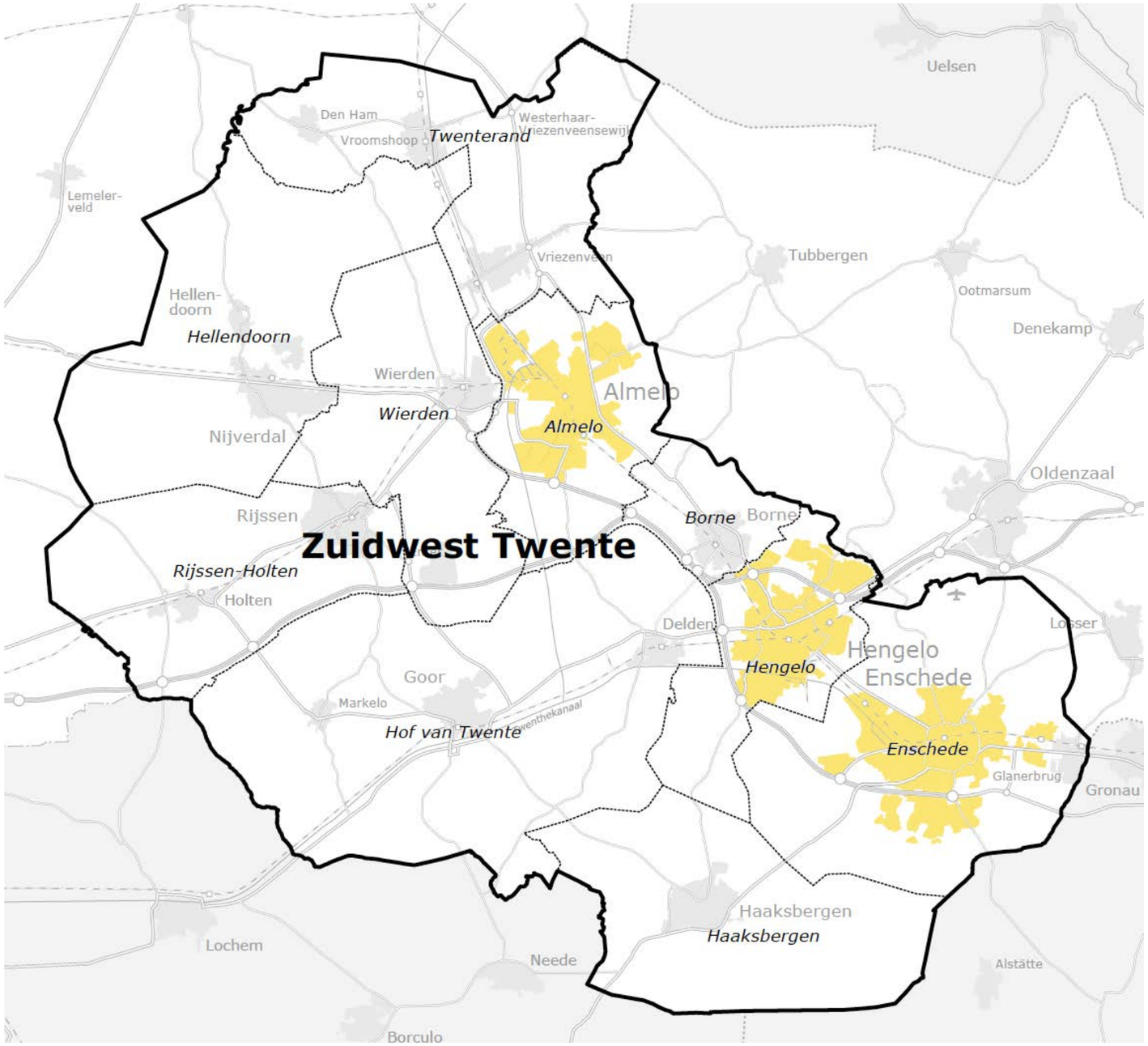

Totaal LEADER-gebied (excl. 3 grote steden) 229265 inwoners. Het aantal inwoners ligt dus boven de 150.000 inwoners, maar toch is het logisch om dit gebied als 1 LEADER-gebied te beschouwen. De regio Twente kent namelijk qua geografische ligging en sociale samenhang en (bestuurlijke) samenwerkingsvormen de gebieden Noordoost Twente en Zuidwest Twente. Via de Groene Metropool Twente is de samenwerking bekrachtigd.

BIJLAGE 1

LEADER-GEBIED

STEDELIJK GEBIED

Het stedelijk gebied van Almelo, Hengelo en Enschede zoals hier schematisch aangeduid op het gebiedskaartje, is uitgezonderd van het LEADER-gebied. De LAG kan een uitzondering maken als een project in het stedelijk gebied van Almelo, Hengelo of Enschede gericht is op het verstevigen van de stad-landrelatie (zie 4.7.2 in het programmadocument NSP).

BIJLAGE 2

TOETSINGSKADER VOOR DE LAG

In onderstaande tabel hebben we onze ambities (opgehaald bottom up) en de cruciale LEADER-criteria op waarde gezet. In deze tabel zijn hulpvragen geformuleerd. De LAG kan zelf specifiekere aandachtspunten formuleren (bijvoorbeeld wat verstaat LAG onder innovatief) die passen bij de eigen LOS en er wegingsfactoren aan toekennen.

SCORETABEL SELECTIECRITERIA LEADER ZUIDWEST TWENTE			
Criteria	Check op	Beoordeling: Score van 0,1,2 of 3: van heel weinig tot heel veel	Hulpvragen
2. LEADER-ambitie/ resultaten	Draagt het initiatief voldoende bij aan de volgende doelen (thema's) van de LOS Bloeiend Zuidwest Twente Groeiend Zuidwest Twente Boeiend Zuidwest Twente Stoeiend Zuidwest Twente	Weging: x 4 Minimaal: 8 punten Maximaal: 12 punten	• In welke mate draagt het bij aan een van de thema's van de LOS? • In welke mate draagt het project bij aan de ontwikkeling van het gebied? 'Zitten we hier echt op te wachten?''. • Zijn de resultaten van het project in voldoende mate te relateren aan de doelen (thema's) van de LOS?
2. LEADER-Werkwijze	Draagt het initiatief voldoende bij aan een of meer van de volgende cruciale LEADER-criteria: a. Bottom up, draagvlak b. Innovatief/vernieuwend c. Samenwerking/netwerk opbouw d. Overige procescriteria: • Gebiedsgerichte aanpak • Integrale- en/of, multi-sectorale aanpak; • Publiek private partnerschap • Overdraagbaar ("afkijkwaarde")	Weging: x 1 Voor a,b,c,d totaal: Minimaal: 8 punten Maximaal: 12 punten	• Leent de probleemstelling van het project zich goed voor een LEADER-benadering? • Hoe bottom-up is het project? Is het draagvlak voor het project duidelijk aangetoond? • Is er sprake van een samenwerking? • Is het project nieuw/innovatief voor het gebied? Gaat dat gepaard met enige vorm van "risico" en is de aanvrager bereid en in staat die te dragen? • Wordt er (economische) meerwaarde gecreëerd? • Maakt het project gebruik van of is het gericht op gebiedsspecifieke kwaliteiten, uitdagingen, streekidentiteit? • In hoeverre is het project integraal van opzet? Wie zijn er betrokken? Wie mis je? • Worden de projectresultaten uitgedragen? • Heeft het project een educatief karakter en is daar in het communicatieplan concreet aandacht aan besteed?
Criteria	Check op	Beoordeling: Score van 0,1,2 of 3: van heel weinig tot heel veel	Hulpvragen
3. Haalbaarheid	Is het initiatief haalbaar/ levensvatbaar? a. Organisatorisch b. Financieel	Weging: x 1,5 Voor a en b totaal: Minimaal: 6 punten Maximaal: 9 punten	**Organisatorisch:** • Is er een heldere organisatiebeschrijving met duidelijke verantwoordelijkheden? • Zit het project logisch in elkaar: dragen activiteiten echt bij aan het beoogde doel? • Heeft de aanvrager/organisatie voldoende expertise, netwerk? • Is het tijdpad realistisch? • Zijn vergunningen geregeld? • Wat is de motivatie van de aanvrager: • ligt de nadruk op eigen belang of op een gemeenschappelijk belang?; • Welke (schijn van)belangenverstrengeling zou mogelijk een rol kunnen spelen bij de aanvrager? **Financieel:** • Is er een sluitende en transparante begroting en dekkingsplan, bankgarantie, ondernemersplan, zijn toezeggingen cofinanciering bijgesloten; zijn er verklaringen voor risicodragen?
4. Value for money (waar voor geld)	Is het initiatief efficiënt / doelmatig: a. Geld b. Ureninzet c. Instandhouding/continuïteit	Weging: x 1 Voor a, b en c totaal: Minimaal: 6 punten Maximaal: 9 punten	• Hoe ligt de balans tussen de investeringen of tijdsinzet en de verwachtte resultaten van het project? • Wordt er eigen geld of uren in het project gestoken of private middelen aangetrokken? • Zou het project zonder LEADER niet door kunnen gaan? Of een andere kwaliteit krijgen? Waar zit het "plus-je"? • Is er zicht op continuïteit en draagkracht/verantwoordelijkheid voor instandhouding • en verspreiding resultaten na afloop van het project? Is er een onderbouwing hiervan door een sluitende exploitatie- of beheerplan?
Subtotaal Algemene criteria		Max: 42 Min: 28	

BIJLAGE 3

MET WIE HEBBEN DE LOSMAKERS GESPROKEN?

Kwalitatief goede proatcafés
Op de kaart op pagina 6 en 7 van deze LOS is 'in kaart gebracht' waar en wanneer we met mensen hebben gesproken. Om zoveel mogelijk mensen in het gebied te vragen naar de proatcafés te komen, is een communicatiecampagne gestart in samenwerking met de gemeenten. Hoewel er geen volle zalen waren, was de kwaliteit van de bijeenkomsten erg goed. Er waren mensen van dorpsraden, (agrarische) ondernemers en belangstellende inwoners. Uit deze bijeenkomsten is ook aanwas gekomen voor nieuwe LAG leden.

Twentse landdag
Tijdens de Twentse landdag ontstonden spontane en vooral verfrissende gesprekken met de bezoekers, ondanks het mindere weer die dag! Ook hebben we inspiratie opgedaan tijdens de dialoogsessies op de Twentse landdag over de toekomst van het platteland, waarbij bestuurders, agrariërs en andere Twentenaren in gesprek gingen.

Professionele stakeholders
De LOSmakers' zijn in gesprek gegaan met diverse professionele stakeholders, zoals de ambtelijke vertegenwoordiging van de Groene Metropool Twente, Twente Marketing en 'de gezichten' van andere plattelandsregelingen in Twente. Ook zijn de eerste uitkomsten uit het gebied voorgelegd aan 5 erfcoaches die in het gebied werkzaam zijn en waardevolle op- en aanvullingen zijn meegenomen in de LOS.

Andere bronnen
Verder zijn de uitkomsten van de evaluatie van de LOS en de werkwijze van de LAG in de periode 2015-2022 meegenomen en zijn er interviews geweest met de huidige 2 LEADER- coördinatoren.

Online vragenlijst
Tot 1 december 2022 is er ook de mogelijkheid geweest om online een vragenlijst in te vullen, voor iedereen geen tijd (of zin) had om een LEADER-café te bezoeken. 60 mensen hebben de moeite genomen om ons zo mee te geven wat zij belangrijk vinden . Opvallend is dat hiervan bijna de helft (42,6%) LEADER voor het invullen van de vragenlijst nog niet kende.

In gesprek met jongeren
Via een ketentocht zijn we in gesprek gegaan met plattelandsjongeren, een verslag daarvan en van de uitkomsten van een jongerenvragenlijst staat aan het eind van deze bijlage.
Daarnaast zijn contacten gelegd met het onderwijs, waarbij met StadsLab van Saxion mogelijkheden zijn verkend om jongeren bij de nieuwe LAG te betrekken.

Top 5
Aan verschillende jongeren is gevraagd welke LEADER-thema's zij het belangrijkste en meest urgent vinden om aan te pakken. Samen komen zij tot de volgende top 5:

1. Ontmoetingsplekken, 2. Wonen,
3. Landbouwtransitie, 4. Zorg
5. Aandacht voor eenzaamheid

De ingrediënten van een succesvolle ketentocht:
- Een keet in Zuidwest-Twente
- Een groep enthousiaste jongeren
- Prikkelende vragen om samen na te denken en tot een goed gesprek te komen
- Bierviltjes om alle frisse ideeën en gedachten op te schrijven
- Bitterballen

Als alles kan en mag, wat zou je dan willen in jouw omgeving? Dat is de vraag die is gesteld in de keet, de plek waar plattelandsjongeren samenkomen. Daarnaast is de vraag ook uitgezet via een online enquête.

Ontmoeting
Jongeren hebben behoefte aan een georganiseerde en centrale plek om elkaar te ontmoeten, zoals een discotheek op redelijke fietsafstand. Dit geldt niet alleen voor uitgaan. Ook naar school zijn reistijden vaak lang, omdat jongeren afhankelijk zijn van het openbaar vervoer, zolang ze geen rijbewijs hebben. Daarbij is het opvallend dat de jongeren ook verschillende voorbeelden noemen van onveilige situaties als zij laat op de avond door het buitengebied fietsen. Ze geven daarbij aan dat meer straatverlichting erg waardevol zou zijn.

Wonen
De jongeren willen blijven wonen en leven in de regio. De belangrijkste reden daarvoor is de sterke sociale cohesie die er heerst. Ze maken zich zorgen over de woningnood. Een mogelijke oplossing die wordt genoemd is gebruik maken van leegstaande gebouwen, zoals schuren of stallen, om extra woningen mogelijk te maken.

Dit betekent ook dat het noodzakelijk is dat er in deze omgeving genoeg geschikte banen beschikbaar zijn. Plattelandsjongeren geven aan dat zij en veel jongeren in hun omgeving graag werken met hun handen en dat kantoorwerk niet bij hun past. Ze vinden het belangrijk dat dit genoeg wordt gewaardeerd en dat er genoeg mogelijkheden blijven om dit te blijven doen.

Duurzaamheid
Duurzaamheid is ook een onderdeel waar Zuidwest-Twente op moet inzetten, maar de jongeren geven aan dat dit wel moet gebeuren op een toekomstbestendige manier. Zo moet er naar oplossingen worden gezocht: natuur, landschap en landbouwgrond mogen, als het aan deze jongeren ligt, niet ten koste gaan van zonneparken en windmolens. De jongeren plaatsen zonnepanelen liever op daken dan op kostbare landbouwgrond. Ook geven ze aan dat goed beheer van biodiversiteit, water en bodem essentieel is om de natuur en mogelijkheden voor landbouw in stand te behouden. Jongeren zien in dat er duurzamere manieren en alternatieven moeten worden gezocht. De jongeren geven aan dat zij veel waarde hechten aan de instandhouding van agrarische familiebedrijven en willen zoeken naar toekomstbestendige mogelijkheden.

Tradities
Plattelandsjongeren geven ook aan dat zij het belangrijk vinden om tradities van het platteland in stand te houden. Tradities zoals motorcross, carbid schieten, een eigen keet en de geheime zender. Daarbij geven ze wel aan dat dit tegenwoordig steeds moeilijker wordt door veel regels en afspraken. Ze willen graag op zoek naar legale oplossingen om deze tradities in stand te houden.

De jongeren die we in de keten spraken hebben weinig behoefte om de verbinding tussen stad en platteland te versterken. Ze ervaren veel afstand met jongeren uit bijvoorbeeld Almelo en Enschede. Ze zien wel kansen voor toerisme. Hierbij zien ze liever een boerderijcamping dan een groot vakantiepark.

BIJLAGE 4

ACTIVITEITENMATRIX

	Bloeiend Zuidwest Twente	Periode	Middelen	Groeiend Zuidwest Twente	Periode	Middelen
1. Uitvoering Projecten (€ 3.250.000) Streefwaarde projecten	12 tot 16	2023-2027	circa € 1.300.000	6 tot 8	2023-2027	circa € 650.000
2. Samenwerking (€ 66.000) Streefwaarde projecten						
3. Aanjaagkosten/Deskundig-heidsbevordering en 4. Bestuur en organisatie (LAG)	Start bijeenkomst LEADER On Tour	2023	circa € 195.000	Start bijeenkomst LEADER On Tour	2023	circa € 195.000
	Kenbaar maken ambitie thema en specifieke afstemming met agrariers, LTO, Provincie, Gemeenten, waterschappen en TBO	2023-2024		Kenbaar maken ambitie thema bij plaatselijke (sociale) organisaties, welzijnsorganisaties en verenigingen	2023-2024	
	Aanjagen en toetsen projecten, indicatief: - 2023: circa 2 - 2024: circa 4 - 2025: circa 4 - 2026: circa 4 - 2027: circa 4	2023-2027		Aanjagen en toetsen projecten, indicatief: - 2023: circa 1 - 2024: circa 1 - 2025: circa 1 - 2026: circa 2 - 2027: circa 2	2023-2027	
	Begeleiding initiatiefnemers	2023-2028		Afstemming lokale vrijwilligers organisaties	2023-2025	
	Initiatieve koppelen aan PPLG	2023-2025		Excursie voor-zieningen (incl. zorg)	2024-2025	
	Bijeenkomsten verdienmodellen agrariers	2024				
	Bijeenkomsten Natuurbeheer en biodiversiteit	2024				
	Monitoring	2023-2027		Monitoring	2023-2027	
	Evaluatie	2024 en 2027		Evaluatie	2024 en 2027	
5. PR & Communicatie	Opstellen communicatieplan	2023		Opstellen communicatieplan	2023	
	Uitvoering communicatieplan	2023-2027		Uitvoering communicatieplan	2023-2027	
6. Administratie	Financiele adminstraties en voortgangs-rapportage	2023-2027		Financiele adminstraties en voortgangs-rapportage	2023-2027	

Boeiend Zuidwest Twente	Periode	Middelen	Stoeiend Zuidwest Twente	Periode	Middelen
6 tot 8	2023-2027	circa € 650.000	6 tot 8	2023-2027	circa € 650.000
1 tot 2	2023-2028	circa € 33.000	1 tot 2	2023-2028	circa € 33.000
Start bijeenkomst LEADER On Tour	2023	circa € 195.000	Start bijeenkomst LEADER On Tour	2023	circa € 195.000
Kenbaar maken ambitie thema en specieke afstemming met ketenpartijen, Onderwijs, MKB bedrijven landbouwbedrijven en locale plaatselijke (sociale) organisaties	2023-2024		Kenbaar maken ambitie thema en specieke afstemming met ketenpartijen, Onderwijs, MKB bedrijven landbouwbedrijven en locale plaatselijke (sociale) organisaties	2023-2024	
Aanjagen en toetsen projecten, indicatief: - 2023: circa 1 - 2024: circa 1 - 2025: circa 1 - 2026: circa 2 - 2027: circa 2	2023-2027		Aanjagen en toetsen projecten, indicatief: - 2023: circa 1 - 2024: circa 1 - 2025: circa 1 - 2026: circa 2 - 2027: circa 2	2023-2027	
Organisatie bijeenkomst 'overbruggen van een kloof" (stad en platteland)	2024		Kennisbijeenkomst Wonen en zorg platteland		
Kennisbijeenkomst korte ketens	2023		Ontwikkeling en innovaties ten aanzien van energie		
			Bijeenkomst innovatie plattelands-ontwikkeling samen met het onderwijs		
Monitoring	2023-2027		Monitoring	2023-2027	
Evaluatie	2024 en 2027		Evaluatie	2024 en 2027	
Opstellen communicatieplan	2023		Opstellen communicatieplan	2023	
Uitvoering communicatieplan	2023-2027		Uitvoering communicatieplan	2023-2027	
Financiele adminstraties en voortgangs-rapportage	2023-2027		Financiele adminstraties en voortgangs-rapportage	2023-2027	

BIJLAGE 5

VERKLARING SAMENWERKING “LETTER OF INTENT”

LETTER OF INTENT

Intentieverklaring transnationale samenwerking

Dit document bevestigt de intentie tot samenwerking in het kader van het Europese steunprogramma Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurále (LEADER) voor de begrotingsperiode 2023-2027 tussen de regio's

Zuidwest Twente
Niederlande

KULTUR-LANDSCHAFT Westmünsterland e.V.
Deutschland

Beide regio's, vertegenwoordigd door de plaatselijke groepen (PG) van de bovenstaande partners, worden geconfronteerd met gelijksoortige uitdagingen op het gebied van de ontwikkeling van de regionale structuren. In der Förderperiode 2023-2027 arbeiteten beide Regionen bereits in den Themenbereichen „Vermarktung regionaler Produkte“ (Projekt „Fresh Local Food“) und „Der grenzenlose Bach – Touristische Inwertsetzung eines grenzüberschreitenden Fließgewässers“ zusammen.

- **Verbinding:** het ontwikkelen van methoden om de mogelijkheden voor jongeren in beide regio's sterker uit te breiden, met name op het gebied van opleiding en vooruitzichten op de arbeidsmarkt

- **Fresh Local Food**: Vertiefung der in der Förderperiode 2023-2027 angestoßenen Kooperation zur Vermarktung regionaler Produkte, die aufgrund von Corona noch nicht in der angedachten Form vollständig umgesetzt werden konnte

- **Grenzüberschreitende Kulturkooperationen**: Entwicklung eines gemeinsamen Kunst-, Kultur- und Musikangebotes, das sich an Publikum im gesamten Grenzgebiet wendet und von Akteuren aus beiden Nachbarregionen erarbeitet und präsentiert wird.

Hiervoor hebben al verschillende vergaderingen plaatsgevonden met vertegenwoordigers van beide regio's, om onderwerpen en vakgebieden uit te kristalliseren en om het verdere verloop te verduidelijken. Met hechtere samenwerking zal worden gestart op het moment dat beide regio's opnieuw als LEADER-gebieden worden aangewezen.

Goor/Legden, den 30. Januar 2023

Stuurgroep Twentse Kracht Zuidwest Twente
1. Vorsitzender

LAG Kulturlandschaft Ahaus-Heek-Legden
Dieter Berkemeier
1. Vorsitzender

BIJLAGE 6

ADDENDUM POSITIONERING LAG

Op 27 februari 2023 hebben we onze Lokale Ontwikkel Strategie (LOS) Zuidwest Twente ingediend. Op 6 juni 2023 hebben we het bericht ontvangen dat de gehele LOS is goedgekeurd. In dit bericht is ook het definitieve beschikbare budget toegekend. Dit budget ligt lager dan onze begroting hetgeen betekent dat een aanpassing noodzakelijk is. Op basis daarvan is de begroting op pagina 33 aangepast.

Na indiening van de LOS is er ook nadere afstemming geweest over de positie van de Lokale Actie Groep (LAG). Onderstaande de werkwijze als toevoeging aan onze LOS.

Positionering LAG
Voorop staat:

1. De LAG Zuidwest Twente bepaalt de inhoud van het openstellingsbesluit. Dit kan natuurlijk in overleg met de provinciale jurist en beleidsmedewerker. GS zorgt ervoor dat het openstellingsbesluit juridisch klopt en publiceert het in het Provincie Blad.

2. De LAG Zuidwest Twente gaat over de projectinhoud, GS gaat over subsidietechnische en juridische aangelegenheden. GS kan een project dus niet op inhoud weigeren tegen de wil van de LAG Zuidwest Twente in.

3. Bij een bezwaar zal de LAG Zuidwest Twente gehoord worden wanneer het een inhoudelijk bezwaar betreft. Formeel gezien is het een besluit van GS, dus voert GS een volledige heroverweging uit.

Procesbeschrijving samenwerking LAG Zuidwest Twente /GS Overijssel

Openstellingsbesluiten
De LAG Zuidwest Twente levert de tekst van de subsidie-openstelling aan. GS neemt de subsidie-openstelling één op één over en formaliseert deze middels een openstellingsbesluit. GS van provincie Overijssel is bevoegd o.g.v. de Provinciewet en door de minister aangewezen om de subsidie-openstellingen te publiceren.

Besluiten/beschikkingen per dossier en conformiteitstoets
De LAG Zuidwest Twente is verantwoordelijk voor de inhoudelijke beoordeling of aanvragen binnen de LOS passen en de vaststelling van de subsidiehoogte. De LAG Zuidwest Twente levert hiervoor een gemotiveerde onderbouwing.

Zodra duidelijk is welke aanvragen subsidieverlening kunnen krijgen stuurt de LAG Zuidwest Twente deze naar RvO voor de conformiteitstoets.

Vervolgens gaat het totale pakket naar GS voor formalisering van de subsidieverlening.

GS nemen het inhoudelijke oordeel, de vaststelling van de subsidiehoogte en de conformiteitstoets één op één over.

Bezwaar en beroep
GS is verantwoordelijk voor de bezwaar- en beroepsprocedures.

Bij een bezwaarprocedure zal GS de LAG Zuidwest Twente vragen het inhoudelijke verweer te voeren. GS voert, in overeenstemming met de Algemene wet bestuursrecht, een volledige heroverweging uit van het primaire besluit. Daarbij worden het inhoudelijke verweer van de LAG Zuidwest Twente, de betreffende subsidieregeling, de LOS en het bezwaar van bezwaarmaker meegenomen.

Bij een beroepsprocedure zal GS de LAG Zuidwest Twente vragen om het inhoudelijke verweer aan te dragen. GS zal namens de LAG Zuidwest Twente de procedure voeren bij de rechter.

onmeunig mooi platteland